

Kinnitatud dir.kk nr.1-2/2
14.10.2019

ULVI LASTEAI

ÕPPEKAVA

SISUKORD

1 ÜLDSÄTTED	3
2 ÕPPEASUTUSE LIIK JA ERIPÄRA.....	3
3 ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID JA PÕHIMÕTTED, SISU JA LAPSE ARENGU EELDATAVD TULEMUSED ÕPPEKAVA LÄBIMISEL VANUSETI	4
3.3.1 Valdkond Mina ja keskkond.....	6
3.3.2 Valdkond Keel ja kõne	7
3.3.3 Valdkond Matemaatika.....	8
3.3.4 Valdkond Kunst	9
3.3.5 Valdkond Muusika.....	11
3.3.6. Valdkond Liikumine.....	13
4 ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE MEETODID JA TINGIMUSED 14	
5 ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS	15
6 LAPSE ARENGU ANALÜÜSIMISE JA HINDAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS	17
7 HARIDUSLIKE ERIVAJADUSTEGA LASTE VÄLJA SELGITAMINE JA NENDEGA TEHTAV TÖÖ	20
8 KOOSTÖÖ	21
9 LASTEAIA TRADITSIOONILISED ÜRITUSED	22
10 HINDAMINE.....	23
11 ÕPPEKAVA TÄIENDAMINE JA ARENDAMINE.....	23
LISAD.....	24

1 ÜLDSÄTTED

1.1 Põlula Kool/lasteaia õppekava on lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse alusdokument. Õppekava koostamisel on lähtutud Koolieelse lasteasutuse riiklikust õppekavast, Koolieelse lasteasutuse seadusest ja Põlula kool/lasteaia arengukavast.

1.2 Lasteaia õppekavas esitatakse:

1.2.1 lasteasutuse liik ja eripära;

1.2.2 õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, põhimõtted, sisu ja lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti;

1.2.3 õppe- ja kasvatustegevuse meetodid ja tingimused;

1.2.4 õppe- ja kasvatustegevuse korraldus (päevakava koostamise põhimõtted, õppe- ja kasvatustegevuse kavandamise perioodi pikkus), sealhulgas suveperioodil;

1.2.5 lapse arengu analüüsimise ja hindamise põhimõtted ja korraldus;

1.2.6 hariduslike erivajadustega laste väljaselgitamine ja nendega tehtav töö;

1.2.7 koostöö;

1.2.8 lasteaia traditsioonilised üritused;

1.2.9 hindamine;

1.2.10 õppekava uuendamise ja täiendamise kord.

1.3 Lasteaia õppekava koostamisest ja arendamisest võtsid osa lasteasutuse pedagoogid.

1.4 Lasteaia õppekava läbinule annab lasteasutus välja sellekohase õiendi.

2 ÕPPEASUTUSE LIIK JA ERIPÄRA

2.1 Lasteaed kuulub Põlula Kooli koosseisu.

2.2 Lasteaias on kaks liitühma. Nooremas liitühmas „Lepatriinud“ käivad 18 kuud - 4 aastased lapsed. Vanemas liitühmas „Pähklikesed“ käivad 4-7 aastased lapsed.

2.3 Lasteaed töötab eraldi majas, mis asub koolist ~ 2 km kaugusel looduskaunis kohas. Sellest lähtuvalt toimub lasteaia õppe-ja kasvatustegevus, toetudes looduse erinevatele elukooslustele (mets, niit, soo, tiik, jõgi, järv). Õppe-ja kasvatustegevust viiakse läbi võimalikult palju looduses, kasutatakse looduslikku materjali.

2.4 Lasteaias toimub õppe- ja kasvatustegevus eesti keeles.

2.5 Juulikuus on lasteaed suletud – kollektiivpuhkus. Planeeritud õppetegevust ei toimu. Koolivaheaegadel toimuvad lasteaia mängunädalad, kus kinnistatakse juba õpitut. Nädalaplaane ei koostata.

3 ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID JA PÕHIMÕTTED, SISU JA LAPSE ARENGU EELDATAVD TULEMUSED ÕPPEKAVA LÄBIMISEL VANUSETI

3.1 Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk on lapse mitmekülgne ja järjepidev areng kodu ja lasteaia koostöös.

Kogu lasteaia töö toetab lapse kehalist, vaimset, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut, mille tulemusel kujuneb lapsel terviklik ja positiivne minapilt, ümbritseva keskkonna mõistmine, eetiline käitumine ning algatusvõime, esmased tööharjumused, kehaline aktiivsus ja arusaam tervise hoidmise tähtsusest ning arenevad mängu-, õpi-, sotsiaalsed ja enesekohased oskused.

3.2 Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõteteks on:

3.2.1 Õppimise aluseks on lapsest lähtuv õpetamine ja kasvatamine. Lapsed õpivad erinevalt ning üht õppimisviisi ei saa eelistada teisele. Tähelepanu pöörata nii õpetamise protsessile kui õpitulemusele.

.2.2 Õppe- ja kasvatustegevus lasteaias toimub rühma päevakava alusel, kus igapäeva toimingud vahelduvad laste vabategevuse ja lasteaias-õpetaja kavandatud õppe- ja kasvatustegevusega.

.2.3 Kaasata lapsi planeerimisel, arutada koos lastega, kuidas leida vastuseid neid huvitavatele probleemidele ja küsimustele.

.2.4 Õpetaja planeerib pika- ja lühiajalisi lapsest lähtuvaid kasvatustlikke ning õpetuslikke eesmärke.

.2.5 Kasvatamine ja arendamine toetub lapse loomulikule huvile ümbritseva vastu, lähtub konkreetsest, lapse ajas ja ruumis tuttavast. Lapse kasvades ja arenedes liigutakse lähemalt kaugemale, üksikult üldisemale.

.2.6 Õppe- ja kasvatustöökorraldus peab võimaldama õpetaja individuaalse töö lapsega, kus arvestatakse lapse iseloomu, võimeid, oskusi, kodust olukorda ja arengu potentsiaali.

.2.7 Pidev koostöö koduga.

.2.8 Luua lapsele erinevaid tegutsemisvõimalusi, mis aitaksid õpitut igapäevaelus kasutada.

.2.9 Suunata ja juhendada mängu.

.2.10 Kasvatamisel ja arendamisel väärtustatakse Eesti kultuuritraditsioone (rahvakombeid) ja kodukanti ning selle tundmaõppimist.

3.3 Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, põhimõtted, sisu ja lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti esitatakse kuues valdkonnas (edaspidi *valdkond*):

- 1) mina ja keskkond;
- 2) keel ja kõne;
- 3) matemaatika;

- 4) kunst;
- 5) muusika;
- 6) liikumine.

3.3.1 Valdkond *Mina ja keskkond*

3.3.1.1 Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult;
- 2) omab ettekujutust oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas;
- 3) väärtustab nii eesti kultuuritraditsioone kui ka oma rahvuse kultuuritraditsioone;
- 4) väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab käituda tervislikult ning ohutult;
- 5) väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnahoidlikku mõtteviisi;
- 6) märkab nähtusi ja muutusi looduses.

3.3.1.2 Valdkonna *Mina ja keskkond* sisu:

- 1) sotsiaalne keskkond: mina, perekond ja sugulased, kodu, lasteaed, kool, ametid, kodumaa, eesti rahva tähtpäevad, kombed, teised rahvused Eestis, lapsed mujal maailmas, üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid; tervise väärtustamine, tervislik toitumine, inimkeha; ohuallikad ning ohutu käitumine;
- 2) looduskeskkond: kodukoha loodus, muutused looduses, elukeskkond, inimese mõju loodusele;
- 3) tehiskeskkond: ehitised, kodutehnika, jäätmed, transpordivahendid, jalakäija ohutu liiklemine, turvavarustus, virtuaalkeskkond.

3.3.1.3 Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamise ja korraldamise põhimõtted:

- 1) valitakse valdkonna temaatika lapse igapäevaelust ja teda ümbritsevast keskkonnast, mis hõlmab sotsiaalset keskkonda, loodus- ja tehiskeskkonda, sealhulgas tervise- ja liikluskasvatust;
- 2) suunatakse last ümbritsevat maailma märkama, uurima ning kogema mängu ja igapäevatoimingute kaudu, võimaldades lapsel ümbritsevat tajuda erinevate

meelte ning aistingute abil: vaadeldes, nuusutades ja maitstes, kompides, kuulates helisid;

3) lõimitakse erinevaid tegevusi: võrdlemist, modelleerimist, mõõtmist, arvutamist, vestlemist, ettelugemist, kehalist liikumist, kunstilist ja muusikalist tegevust;

4) suunatakse last mängudes, ümbritsevas looduses, liikluses, oma tervise seisundis jm märgatu kohta küsimusi esitama (probleemi püstitama), küsimustele vastuseid leidama (oletama ja oletusi kontrollima) ja märgatust ning kogetust järelt tegema;

5) suunatakse last materjale ja vahendeid säästlikult kasutama, hoolivalt ja heaperemehelikult käituma.

3.3.1.4 Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti (lisa 1)

3.3.2 Valdkond *Keel ja kõne*

3.3.2.1 Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tuleb toime igapäevases suhtlemises;
- 2) kasutab kõnes õiget hääldust, sobivaid grammatilisi vorme ja mitmekesisist lauseehitust;
- 3) tunneb huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu, on omandanud lugemise ja kirjutamise esmased oskused.

3.3.2.2 Valdkonna *Keel ja kõne* sisu:

- 1) keelekasutus: hääldamine, sõnavara, grammatika;
- 2) suhtlemine, jutustamine ja kuulamine;
- 3) lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus.

3.3.2.3 Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamise ja korraldamise põhimõtted:

- 1) lähtutakse põhimõttest, et kõnearendus on lapse kõne ja suhtlemise sihipärane arendamine, kus last õpetatakse eelkõige keelevahendeid (uusi

sõnu, sõnavorme ja lausemalle) kasutama suhtlemisel, teadmiste omandamisel, oma tegevuse kavandamisel;

2) peetakse oluliseks, et lapse kõne arengut toetatakse kõikides tegevustes (mängimine, käelised tegevused, liikumis- ja muusikategevused ning igapäevatoimingud); lapsele luuakse kõnekeskkond, kus ta kuuleb teiste kõnet ning tal on vaja ja ta saab ise kõnelda; laps õpib rääkima reaalses suhtlussituatsioonides, tegutsedes koos täiskasvanuga;

3) suunatakse lapsi ettelugemise, dramatiseerimise, ümberjutustamise, joonistamise, oma raamatute koostamise jm tegevuste kaudu kirjandust mõistma ja hindama; ettelugemiseks valitakse žanriliselt mitmekesiseid raamatuid, et toetada lugemishuvi, lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujunemist;

4) õpetatakse lugemise ja kirjutamise esmaseid oskusi (häälikupikkuse eristamine, sõnade häälimine jmt) mänguliselt ja igapäevategevustega seostatult;

5) mitmekesistatakse kirjutamise harjutusi, kasutades erinevaid vahendeid, värvusi jmt.

3.3.2.4 Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti (lisa 2).

3.3.3 Valdkond *Matemaatika*

3.3.3.1 Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) rühmitab esemeid ühe-kahe tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki;
- 2) järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuste põhjal;
- 3) tunneb lihtsamaid aja mõisteid ja kirjeldab ning järjestab oma igapäevategevusi;
- 4) mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude reas;
- 5) mõistab mõõtmistegevust ja olulisemaid mõõtühikuid;
- 6) tunneb ja kirjeldab geomeetrilisi kujundeid;

7) näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes.

3.3.3.2 Valdkonna *Matemaatika* sisu:

- 1) hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine;
- 2) suurused ja mõõtmine;
- 3) geomeetrilised kujundid.

3.3.3.3 Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamise ja korraldamise põhimõtted:

- 1) suunatakse last nähtuste ja esemete maailma korrastama, kujundama, selles orienteeruma, mille tulemusel laps avastab esemetevahelisi seoseid, leiab esemete erinevusi ja sarnasusi, oskab esemeid järjestada, rühmitada ja loendada;
- 2) harjutatakse last määrama enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteeruma ajas ja kasutama vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks;
- 3) seostatakse mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, suunates sealjuures last kasutama erinevaid aistinguid: kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaistingut;
- 4) suunatakse last ümbritsevat keskkonda matemaatiliselt kirjeldama (arvud, mõõtühikud, kujundite nimetused jm);
- 5) toetatakse üldistuseni jõudmist ja mõistete kujundamist – erinevates objektides sarnaste ning erinevate tunnuste ja omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise kaudu.

3.3.3.4 Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti (lisa 3).

3.3.4 Valdkond *Kunst*

3.3.4.1 Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest;

- 2) kujutab isikupäraselt ümbritsevaid esemeid, sündmusi ja oma kujutlusmaailma;
- 3) vaatab, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ja tarbeesemeid;
- 4) kasutab õpitud voolimis-, kleepimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja –võtteid;
- 5) kasutab materjale ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt;
- 6) vaatab kunstiteoseid ja kirjeldab nähtut.

3.3.4.2 Valdkonna *Kunst* sisu:

- 1) kujutamine ja väljendamine: mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul;
- 2) kujundamine: objektile esteetilise lisaväärtuse andmine;
- 3) tehnilised oskused: voolimine, kleepimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine;
- 4) kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest, kunstist.

3.3.4.3 Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamise ja korraldamise põhimõtted:

- 1) antakse lapsele võimalus saada elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning tal on võimalus väljendada oma maailmanägemist;
- 2) suunatakse last vaatlema ning voolides, kleepides, joonistades, maalides ja meisterdades kasutab laps vaatlustel tehtud tähelepanekuid;
- 3) kasutatakse teemasse sisseelamiseks mängu, muusikat, lihtsat lavastust, jutu lugemist jne;
- 4) arvestatakse, et lapse jaoks on oluline loomiseks ja lahenduste leidmiseks teha katsetusi ning avastusi, otsida ja saada vastuseid tekkinud küsimustele, omandatud oskusi rakendada ja loovalt kombineerida;
- 5) julgustatakse last kasutama ja katsetama tema enda pakutud lahendusi töömitmekesistamiseks ning ergutatakse lapse kujtlus- ja algatusvõimet, jälgides, et säiliks lapse isikupärane eneseväljendus;

6) viiakse kunstitegevusi läbi ka õues, samuti kasutatakse kunstitegevust teiste valdkondade õppe- ja kasvatustegevuste osana, joonistatakse nii paberile, kivile, puidule, liivale või kombineeritakse erinevaid materjale;

7) suunatakse last tehtut analüüsima, selgitama, miks ta kujutas esemeid, nähtusi just sellisel viisil, milliseid materjale ja tehnikaid kasutas ning kuidas tööga rahule jäi. Kaaslaste töödese tolerantse suhtumise kujundamisele aitab kaasa, kui analüüsitakse nii laste töid kui ka kunstiteoseid ning põhjendatakse oma hinnangut.

3.3.4.4 Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti (lisa 4).

3.3.5 Valdkond *Muusika*

3.3.5.1 Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest;
- 2) suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale;
- 3) suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu;
- 4) suudab musitseerida nii rühmas kui ka üksi.

3.3.5.2 Valdkonna *Muusika* sisu:

- 1) laulmine;
- 2) muusika kuulamine;
- 3) muusikalis-rütmiline liikumine;
- 4) pillimäng.

3.3.5.3 Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamise ja korraldamise põhimõtted:

- 1) on esikohal emotsionaalne ja aktiivne muusikaalane tegevus;
- 2) kujundatakse ja arendatakse lapse muusikalis-loomingulisi võimeid, samuti kultuurilis-sotsiaalset aktiivsust ning väärtushinnanguid;

3) arvestatakse lapse individuaalseid eeldusi ning toetatakse eduelamusele ja tunnustusele;

4) kasutatakse muusikat lõimiva tegevusena ka teistes õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades; muusika on igapäevaelu osa, nii argi- kui ka pidulike sündmuste puhul;

5) seostatakse üksteisega muusika kuulamine, laulmine, pillimäng, muusikalis-rütmiline liikumine, mängud ja tantsud;

6) muusikapalade (laulud, palad muusika kuulamiseks, tantsud ja mängud, pillilood) valikul arvestatakse laste huvidega ning ea- ja jõukohasusega.

3.3.5.4 Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti (lisa 5).

3.3.6. Valdkond *Liikumine*

3.3.6.1 Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu;
- 2) suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
- 3) tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas;
- 4) mõistab kehalise aktiivsuse olulisust inimese tervisele;
- 5) järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid.

3.3.6.2 Valdkonna *Liikumine* sisu:

- 1) kehalise kasvatuse alased teadmised: ohutus, enesekontroll ja hügieen;
- 2) põhiliikumised;
- 3) liikumismängud;
- 4) erinevad spordialad;
- 5) tants ja rütmika.

3.3.6.3 Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamise ja korraldamise põhimõtted:

- 1) arvestatakse, et põhiliikumised eeldavad igapäevast suunamist: liigutusoskused, liikumisosavus ja teised liikumisvõimed (vastupidavus, jõud, kiirus, paindumus) kujunevad ja arenevad tegevuste regulaarsel kordamisel;
- 2) rikastatakse lapse liikumis- ja tegevusvõimalusi sportlik-arenduslike liikumisviisidega – jalgrattasõit, suusatamine;
- 3) peetakse oluliseks kõlbeliste põhimõtete ja enesekindluse kujundamist: regulaarsel tegelemisel kehaliste harjutustega kujunevad positiivsed iseloomuomadused;
- 4) suunatakse last oma oskusi, võimeid ja koostööd hindama, kaaslastega arvestama, oma emotsioone kontrollima ja valitsema; mõistma ühe või teise kehalise harjutuse vajalikkust;

5) mitmekesistatakse põhiliikumiste, koordineerimise, rühi, tasakaalu, liikumisvõime ja peenmotoorika (täpsus, näo- ja sõrmelihaste kontrollioskus) arendamist ja tagasiside andmist.

3.3.6.4 Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti (lisa 6).

4 ÕPPE- JA KASVATUSTEgevuse meetodid ja tingimused

4.1 Lapse arengut soodustavaks teguriks on turvatunne, mis on eriti oluline lasteaialapsele. Lapsel, kes tunneb pidevalt hirmu või üksindust, ei ole võimalik arendada loovust, aktiivsust ega otsustusvõimet. Seetõttu peab lasteaia õpetaja hästi tundma lapse arengupsühholoogiat ja arvestama iga lapse individuaalsust.

4.2 Meie lasteaias käib töö peamiselt üldpedagoogika järgi, aga kasutatakse ka teisi teooriaid, võttes neist meile sobiva.

4.3 Kindlasti oleme omaks võtnud Paul Keesi poolt pakutud didaktika printsiibid: väikelapseeas peab õppimine toimuma mängu vormis, lapse õppimise aluseks on kogemuste mitmekesisus ja võrdlemine ning individuaalne lähenemine.

4.4 Oma töös võtame omaks ka Johannes Käisi pedagoogilise süsteemi, mille aluseks on isetegevus, individuaalsus ja kodulooline üldõpe ning iga lapse psühholoogia arvestamine.

4.5 Aluseks võttes J. Käisi õpetust, arvestame me oma töös alljärgnevat:

Kõik õpetused tuleb siduda üheks tervikuks.

Õpetuse kesksuseks on mina ja keskkond.

„Mina ja keskkond“ teemad valitakse kodukoha elust ja loodusest. Kooskõlastatakse aastaegade vaheldumisega, nende teemadega seoses valitakse lugemispalad, arvutusülesanded, kujutavate tegevuste teemad, laulud, mängud.

4.6 Oma töös kasutame ka „Hea Alguse“ programmi elemente.

4.7 Meetoditeks on:

- Vaatlemine
- Matkimine
- Suhtlemine
- Jutustamine
- Katsetamine
- Uurimine
- Harjutamine
- Õppekäigud
- Iseseisvad tööd
- Rühmatööd
- Lavastusmängud
- Õppemängud
- Liikumismängud
- Näpumängud
- Loovmängud
- Ehitusmängud

4.8 Õppe- ja kasvatustegevuses luuakse tingimused, et arendada lapse suutlikkust:

- 1) Kavandada oma tegevusi ning teha valikuid;
- 2) Seostada uusi teadmisi varasemate kogemustega;
- 3) Kasutada omandatud teadmisi erinevates olukordades ja tegevustes;
- 4) Arutleda omandatud teadmiste ja oskuste üle;
- 5) Hinnata oma tegevuse tulemuslikkust;
- 6) Tunda rõõmu oma ja teiste õnnestumisest ning toime tulla ebaõnnestumistega.

5 ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS

5.1 Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamise perioodi pikkus:

- 1) Õppeaasta algab lasteaias 01. septembril ning kestab 31. augustini.
- 2) Septembrist kuni 01.06 toimub töö kahes rühmas.

3) Suveperioodil töötab üks liitühm. Kui lasteaed on suvel avatud, toimuvad tegevused vastavalt rühmade tegevuskavadele ja kordav tegevus.

4) Koolivaheaegadel toimuvad lasteaias mängunädalad, kus kinnistatakse juba õpitut. Nädalaplaane ei koostata.

5.2 Päevakava koostamise põhimõtted:

1) Õppe- ja kasvatustegevus tugineb rühma päevakavale, kus vahelduvad igapäevatoimingud, mäng, vabategevused ja õpetaja kavandatud õppe- ja kasvatustegevused.

5.3 Konkreetset õppe- ja kasvatustegevused ning mängud kavandab õpetaja nädalaplaanis, kus on eesmärgid, temaatika, õppesisu ja -tegevused. Töö kavandamine on paindlik ja võimaldab vajadusel teha muudatusi.

6 LAPSE ARENGU ANALÜÜSIMISE JA HINDAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

6.1 Lapse arengu analüüsimine ja hindamine on oluline lapse eripära mõistmiseks, erivajaduste väljaselgitamiseks ning nende arvestamiseks igapäevatoos, positiivse enesehinnangu ja arengu toetamiseks ja koostöö kavandamiseks lapsevanematega.

6.2 Lapse arengu hindamine on osa igapäevasest õppe- ja kasvatusprotsessist. Lapse arengu muutuste fikseerimine toimub 2x aastas. Õpetaja viib vaatlusi läbi kindla plaani alusel (lisa 7) jälgides lapse kehalist, vaimset ja sotsiaalset, sealhulgas esteetilist ning kõlbelist arengut. Õpetaja jälgib lapsi igapäevatoimingutes, suunatud tegevustes ja vabamängus.

6.2.1 Kehalise arengu hindamisel vaadeldakse lapse üld- ja peenmotoorikat:

- koordinatsiooni,
- kõndi,
- rühti ja tasakaalu,
- painduvust,
- täpsust,
- näo- ja sõrmelihaste kontrolli oskust,
- jõudu ja vastupidavust.

6.2.2 Vaimse arengu hindamisel vaadeldakse:

- psüühiliste protsesside ja kujutluste ning õppimise alusoskuste arengut,
- kõne kasutamist ja mõistmist.

6.2.3 Sotsiaalse arengu hindamisel vaadeldakse:

- lapse tegutsemist ja suhtlemist teiste laste ja täiskasvanutega,
- lapse tegevuste arengut,
- lapse mängu arengut,
- iseseisvust ning toimetulekuoskusi,
- emotsioonide kontrolli ja väljendamise oskust,
- kollektiivis kohanemise oskust,
- kõlbelist ja esteetilist arengut.

6.2.4 Lapse arengu hindamisel kasutatakse:

- 1) vaatlusmeetodit: tehakse märkmeid, kasutatakse vaatluslehti või –vihikuid;
- 2) kaudseid meetodeid: intervjuud, laste tööde analüüs.

Kasutatavaid meetodeid tutvustatakse lastevanematele.

6.2.5 Tunnustatakse:

toimetulekut,
arenemist (edasiminekut),
positiivseid hoiakuid ja huvi.

Lapse arengut kirjeldatakse lapsest endast lähtuvalt, väärtustades saavutatut.

6.2.6 Arengukirjelduste koostamisel, sõnalise hinnangu andmisel on orientiiriks lapse arengu eeldatavad tulemused kolme-, nelja-, viie-, kuue- ja seitsmeaastaseks saamisel. Need esitatakse kehalise, vaimse ja sotsiaalse arengu näitajatena.

6.2.7 Lapse arengu eeldatavaid tulemusi ei käsitata kõigile kohustuslikuna, need on teatud üldtunnustatud tähised, mis aitavad kavandada lapse arenguks vajalikke tegevusi.

6.3 Lapse arengu hindamise aluseks on eeldatavad üldoskused ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade tulemused.

Hinnatavad üldoskused on:

6.3.1. Mänguoskused

6.3.1.1 Mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus. Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, uusi oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid. Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus.

6.3.1.2 Eeldatavad mänguuskused vanuseti (lisa 8)

6.3.2 Tunnetus- ja õpioskused

6.3.2.1 Tunnetusoskused on oskused tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse – taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni.

6.3.2.2 Õpioskuste all mõistetakse lapse suutlikkust hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel.

6.3.2.3 Eeldatavad tunnetus- ja õpioskused vanuseti (lisa 9)

6.3.3 Sotsiaalsed oskused

6.3.3.1 Sotsiaalsete oskuste all mõistetakse lapse oskusi teistega suhelda, tajuda nii iseennast kui ka partnereid, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ning lähtuda eetilistest tõekspidamistest.

6.3.3.2 Eeldatavad sotsiaalsed oskused vanuseti (lisa 10)

6.3.4 Enesekohased oskused

6.3.4.1 Enesekohaste oskuste all mõistetakse lapse suutlikkust eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone, juhtida oma käitumist.

6.3.4.2 Eeldatavad enesekohased oskused vanuseti (lisa 11)

6.4 Lapse arengut kirjeldatakse lapsest lähtuvalt, väärtustades saavutatut ning tunnustades lapse toimetulekut, arenemist, positiivseid hoiakuid ja huvi.

6.5 Pedagoogilisel koosolekul otsustatakse, milliseid meetodeid kasutada lapse arengu hindamisel. Rühmaõpetaja tutvustab lapsevanemale lapse arengu hindamise põhimõtteid ja korraldust õppeaasta alguses lastevanemate koosolekul.

6.6 Üks kord õppeaastas viib rühmaõpetaja lapse arengu hindamiseks ja toetamiseks lapsevanemaga läbi arenguveestluse, mis:

- 1) annab tagasisidet lapse arengust ja õppimise tulemustest;
- 2) selgitab lapsevanema seisukohad ja ootused lapse arengu suhtes.

6.7 Lapse arengu hindamise ja arenguveestluse tulemus (lisa 12) dokumenteeritakse „Isikuandmete kaitse seaduses“ sätestatud korras.

7 HARIDUSLIKE ERIVAJADUSTEGA LASTE VÄLJA SELGITAMINE JA NENDEGA TEHTAV TÖÖ

7.1 Sügisperioodil (september - november) selgitatakse koostöös logopeediga välja erivajadustega lapsed, jälgides kõiki arengulisi valdkondi.

7.2 Koostatakse plaanid arenguliste erivajaduste rahuldamiseks neis valdkondades, milles laps abi ja arendamist vajab.

7.3 Kaasatakse lapsevanemad lapse arendamisse.

7.4 Õppeaasta jooksul täiendatakse ja arendatakse vastavalt vajadusele arendusplaane.

Vajadusel konsulteeritakse erialaspetsialistidega.

7.5 Õppeaasta lõpus teevad rühmaõpetajad kokkuvõtte lapse arengust õppeaasta jooksul, mille aluseks on individuaalse arenduskava tulemuste analüüs.

8 KOOSTÖÖ

8.1 Koostöö lastevanematega baseerub vastastikusel lugupidamisel, austusel, viisakusel, mõistmisel ja usalduslikkusel.

8.1.1 Lasteaiaõpetaja on tööajal alati lapsevanemale kättesaadav. Ta on valmis jagama erialaseid teadmisi ja oskusi.

.1.2 Koostöös arutatakse läbi nii rühma kui lasteaia õppe- ja kasvatustöö eesmärgid ja põhimõtted.

LASTEAIJA ÕPETAJA ÜLESANNE KOOSTÖÖS ON:

- Lapsevanema info ja ettepanekute igakülgne arvestamine lapse huvides.
- Vajadusel igakülgne info edastamine lapsevanemale lapse käitumise, vaimse ja füüsilise arengu ja tervise kohta.
- Ettepanekud ühisteks ettevõtmisteks.
- Igal sügisel tutvustab rühma koosolekul õppeaasta tegevusplaane, rühma traditsioone ja rühmas kehtivaid reegleid ja töö põhimõtteid, sõlmides kokkuleppeid lastevanematega koostööks.

.1.3 Lasteaed on avatud iga päev lastevanematele tegevustega tutvumiseks ja koostööks.

.1.4 Lapsevanem võib lisaks hommikustele ja õhtustele vestlustele sõlmida kokkuleppe pikemaks planeeritavaks vestluseks õpetajaga ja juhatajaga.

.1.5 Õppeaasta alguses valivad iga rühma lapsevanemad ühe liikme lasteaia hoolekogusse.

8.2 Koostöö kolleegidega baseerub vastastikusel lugupidamisel, viisakusel, mõistmisel, austusel, usaldusel ja huumorimeelel.

1. Valmisolek stressivaba, loova õhustiku tekitamiseks.
2. Valmisolek ühisüritusteks - väljasõidud, peod.
3. Valmisolek rühmasiseseks ja üksustevaheliseks koostööks.

8.3 Koostöö kooliga baseerub vastastikusel mõistmisel ja kontaktide loomisel.

1. 7 aastastel lastel kooliga ja õpetajaga tutvumine.

2. Positiivse suhtumise loomine.
3. Koolis toimivate teatrienduste, näituste ja kontsertide külastamine.

8.4 Koostöö omavalitsusega baseerub vastastikulisel lugupidamisel, viisakusel.

1. Vallavalitsuse määruste, otsuste, volikogu määruste, korralduste ja otsuste täitmised.
2. Koostöö valla sotsiaaltöötajaga.
3. Meelespidamine tähtpäevadel.

8.5 Koostöö kohalike ettevõtjatega

1. Õppekäigid kohalikesse ettevõtetesse.
2. Erinevate tööalade inimesi kutsuda lastele rääkima oma tööst.

9 LASTEAIAS TRADITSIOONILISED ÜRITUSED

- 1.september - tarkusepäev
- Õpetajate päev
- Leivanädal
- Mardipäev
- Isadepäev
- Kadripäev
- Päkapikupäev
- Jõulupidu
- Sõbrapäev
- Vabariigi aastapäev
- Vastlapäev
- Emakeelepäev
- Teatrinädal
- Munadepühad
- Volbripäev
- Emadepäev
- Kevadpidu

Ekskursioon

Ürituste aeg ja vastutaja arutatakse läbi pedagoogilisel nõupidamisel ja fikseeritakse lasteaia aasta tegevuskavas.

10 HINDAMINE.

10.1 Tagasisidet töö tulemuslikkusest saab lasteaiaõpetaja:

- 1) Arenguvestlustest, mis toimuvad üks kord aastas;
- 2) Vestlustest lapsevanemaga;
- 3) Lapse vaatlustest.

10.2 Tagasisidet lapse tulemuslikkusest saavad lapsevanemad:

- 1) Laste pidudelt;
- 2) Laste tööde väljapanekutest;
- 3) Vestlustest ja kokkulepitud ajaga arutelult rühma õpetajaga;
- 4) Lapse arenguvestlusest.

10.3 Tagasisidet lasteaia töö tulemuslikkusest saab direktor ja hoolekogu:

- 1) Lastevanemate ankeetküsitlustest;
- 2) Töötajate ankeetküsitlustest;
- 3) Arenguvestlustest pedagoogidega;
- 4) Iga aastane tööanalüüs;
- 5) SWOT-analüüsist iga 2 aasta tagant.

11 ÕPPEKAVA TÄIENDAMINE JA ARENDAMINE.

11.1 Lasteaia õppekava rakendamist analüüsitakse üks kord aastas - mais-juunis.

11.2 Õppekava muudatused kooskõlastatakse pedagoogilise nõukogu ja hoolekoguga iga õppeaasta alguses.

Lasteaia õppekava kinnitatakse direktori käskkirjaga.

LISAD

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

valdkond *Mina ja keskkond*

2-3 aastane	3-4 aastane	4-5 aastane	5-6 aastane	6-7 aastane
1) ütleb küsimisel oma eesnime ja ea aastate arvuna või näitab seda sõrmedega;	ütleb küsimisel oma ees- ja perekonnanime; teab, kas ta on poiss või tüdruk;	nimetab erinevaid kehaosi ja osutab nendele; oskab rääkida sellest, mis talle meeldib;	kirjeldab erinevusi enda ja oma sõbra vahel (silmade, juuste, värv, pikkus); jutustab oma lemmiktegevustest;	tutvustab ja kirjeldab iseennast, enda omadusi, huvisid jms;
2) nimetab küsimisel oma perekonna liikmeid ja loomi;	nimetab oma kodukoha tuntumaid asutusi (kool, kauplus, lasteaed, rahvamaja, raamatukogu);	ütleb küsimisel oma kodukoha nime ja kirjeldab lähemat koduümbrust;	räägib oma pereliikmetest, kirjeldab oma kodu;	kirjeldab oma kodu, perekonda ja peretraditsioone;
3) matkib lihtsaid töövõtteid (nuku toitmine, auto rooli keeramine)	nimetab küsimisel erinevaid elukutseid nende tegevuse alusel (nt pagar küpsetab saia, arst ravib)	selgitab töölkäimise vajadust, raha otstarvet; teab, kellena töötavad isa-ema);	loetleb erinevate elukutsete juurde kuuluvaid töövahendeid;	nimetab ja kirjeldab erinevaid ameteid
4) tunneb ära Eesti lipu; täidab koos täiskasvanuga lihtsamaid rahvakombeid;	nimetab riigi nime, kus ta elab; kirjeldab, kuidas tema käis vastlaliugu laskmas, kadrisanti jooksmas vms.;	tunneb ära Eesti hümnid; nimetab rahvakalendri tähtpäevi, millel ta on osalenud: nt mardi- ja kadripäev;	selgitab, millal lipud heisatakse ja hümnid lauldakse; nimetab eesti rahvuslinnu ja – lille;	nimetab Eesti riiklikke sümboliteid ja rahvatraditsioone;
5) kasutab mängus erinevaid nukke (poiss, tüdruk);	selgitab kuulnud muinasjutu tegelaste käitumise põhjal „hea“ ja „halva“ tähendust;	näitab oma käitumisega, et hoolimata erinevustest (puudega inimesed, teisest rahvusest jne) tuleb kõikidesse inimestesse suhtuda sõbralikult;	väljendab oma käitumisega, et inimeste huvid ja arvamused võivad erineda; selgitab erinevate abivahendite (prillid, ratastool, kaldteed) vajadust;	mõistab, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused;
6) leiab piltidelt	teab, et tervist	nimetab tegevusi	selgitab, kuidas	oskab eristada

häid ja tervislikke tegevusi;	tuleb hoida ja millised tegevused ei ole tervislikud;	mis on tervisele kasulikud (tervislik toitumine, liikumine, uni jne);	hoida enda ja teiste tervist, et alkoholi tarvitamine ja suitsetamine kahjustavad tervist;	igapäevaelus tervisele kasulikke ja kahjulikke;
7) eristab õiget ja vale käitumist;	järgib kokkulepitud reegleid (räägime vaikselt, jookseme selleks ettenähtud kohas);	selgitab, et reeglid on vajalikud ohutuse tagamiseks;	kirjeldab, kuidas ennast kaitsta negatiivsetes olukordades, mis võivad kahjustada tervist või olla eluohtlikud;	julgeb keelduda (ühis) tegevus(t)est, kui osalemine on ennast ja teisi kahjustav või ohtlik;
8) väljendab oma tundeid emotsionaalselt ja häälkalt;	märkab teise lapse emotsiooni, vajadusel lohutab, palub vabandust täiskasvanu meeldetuletamisel ja suunamisel;	arvestab eakaaslaste ja täiskasvanute tunnetega; lahendab konflikte sõnaliselt;	selgitab, mida tähendab terve olemine; märkab ja mõistab enda ja teiste emotsioone;	kirjeldab, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võib mõjutada tervist;
9) peseb ja kuivatab täiskasvanu abiga käsi ja nägu. Nimetab puhtuse jaoks vajalikke esemeid (seep, vesi, hambahari, hambapasta, kääterätik);	teab, miks enne sööki ja pärast WC-s käimist peab pesema käsi;	teab, miks tekivad hambaaugud, miks piimahambad ära tulevad; selgitab, miks igal lapsel on isiklikud hügieenitarbed (kamm, hambahari, kääterätik);	nimetab hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi (hammaste pesemine, tervislik toitumine, hambaarsti juures käimine);	järgib isikliku hügieeni nõudeid, sealhulgas hammaste hoidmist ja hooldamist;
10) viskab täiskasvanu eeskujul prahi prügikasti;	põhjendab, miks visatakse prahi prügikasti;	kirjeldab, kuidas jõuab prügi prügimäele;	kuidas ja miks prügi sorteeritakse;	keskkonda hoolivalt ning käitub seda säästvalt;
11) leiab loodusest ja pildilt puu, lille ja seene; nimetab tuntumaid koduloomi (kass, koer); osutab küsimisel looma erinevatele kehaosadele;	nimetab tuttavaid puu- ja köögivilju, teab, mida nendest valmistada saab; nimetab tuntud loomi, nende iseloomulikumaid tunnuseid, matkib nende häälitsusi; nimetab seene osadena kübara ja jala;	eristab okaspuid lehtpuudest, nimetab 1-2 leht- ja okaspuud; nimetab lilleosi (leht, vars, õis); nimetab linu kehaosi, tuntumaid linde; kirjeldab erinevate loomade elupaiku ja -viise; nimetab	loetleb puu osi (tüvi, võra, oksad), nimetab lehtpuid, viljapuid; kirjeldab kaladele iseloomulikke tunnuseid (uimed, soomused, saba); nimetab tuntumaid paiga- ja rändlinde, põhjendab, miks mõned linnud lendavad soojale	kirjeldab kodukoha loodust, tuntumaid taimi, seeni ja loomi;

		3-4 putukat;	maale;	
12) osutab pildil päikesele ja kuule;	selgitab öö ja päeva erinevust;	kirjeldab, mis juhtub lehtpuude lehtedega sügisel (muudavad värvi ja langevad); teab, mis aastaajal lahkuvad ja saabuavad rändlinnud;	teab, mis aastaajal valmivad viljad, millised tööd on iseloomulikud erinevatel aastaegadel;	kirjeldab loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites: ööpäev, nädal, aastaring;
13) nimetab vett, lund, jääd; osutab küsimisel külmale ja soojale (vesi);	kirjeldab erinevaid ilmastikunähtusi (vihma sajab, päike paistab);	teab, mida on vaja taimede kasvamiseks;	selgitab ilmastiku muutuste seost taimede, loomade ja inimestega;	selgitab, miks on valgus, temperatuur, vesi, muld ning õhk taimedele, loomadele ja inimestele tähtsad;
14) matkib täiskasvanu eeskujul liigutuste ja häälega erinevaid ilmastikunähtusi (vihmasadu, tuule puhumine);	küsimisel kirjeldab, et suvel on soe ja talvel külm, päeval päike soojendab, öösel on jahe;	teab aastaegade vaheldumise seost ilmastikuga;	nimetab aastaaegu, kirjeldab nende olulisemaid tunnuseid;	selgitab ilmastikunähtuste sõltuvust aastaegadest, öö ja päeva vaheldumisest;
15) hoiab oma ümbritsevat looduskeskkonda;	teab, kuidas käituda looduses seda kahjustamata;	selgitab, kuidas mõned inimeste loodud esemed mõjuvad loodusele halvasti (nt autode heitgaasid);	teab, et looduse säästmiseks saab paljusid inimeste valmistatud esemeid taaskasutada;	mõistab ja märkab enda ja teiste tegevuse mõju ja tagajärgi keskkonnale;
16) osutab küsimisel esemetele, mis võivad haiget teha;	nimetab esemeid, mis võivad olla ohtlikud;	teab, et õnnetuse korral tuleb pöörduda täiskasvanu poole; selgitab, miks ei tohi võõrastega kaasa minna;	nimetab hädaabi numbri 112 ja oskab seda kasutada;	kirjeldab võimalikke ohte kodus, veekogul, liikluses jm;
17) näitab pildil ülekäigurada (sebra) ja valgusfoori;	põhjustab helkuri kandmise vajalikkust;	kirjeldab, kuidas kasutada turvavarustust (kiiver, põlve- ja randmekaitsmed);	ületab iseseisvalt ohutult sõidutee; kõnnib maanteel õigel pool teeservas;	teab, kuidas jalakäijana ohutult liigelda ning jalgrattaga lasteaia õuealal sõita.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

valdkond Keel ja kõne

2-3 aastane	3-4 aastane	4-5 aastane	5-6 aastane	6-7 aastane
1) suhtleb täiskasvanuga esemetega tegutsemise ajal; osaleb dialoogis: esitab küsimusi, väljendab oma soove ja vajadusi, vastab vajaduse korral rohkem kui ühe lausungiga;	algatab ise suhtlust; suhtleb meelsasti ja aktiivselt eakaaslastega koostegevuses;	algatab ja jätkab täiskasvanuga dialoogi ka väljaspool tegevussituatsiooni, nt vahetab vesteldes muljeid oma kogemuste põhjal, esitab tunnetusliku sisuga küsimusi;	räägib iseendast ja esitab küsimusi täiskasvanu kohta; kasutab ja mõistab suhtlemisel nalja, narritamist; püsib teemas, vajadusel läheb kaasa teiste algatatud teemamuutusega;	tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suhtlemisel; arvestab kaassuhtleja ja suhtlemise paigaga;
2) vastab täiskasvanu küsimusele ja korraldusele tuttavas situatsioonis mingi tegevuse, häälituse või 1-2 sõnalise ütlusega;	mõistab teksti, mis on seotud tema kogemuse ja tegevusega;	mõistab teksti, mis pole otseselt seotud tema kogemusega; annab kuulnud teksti sisu edasi täiskasvanu suunavate küsimuste abil, väljendades end peamiselt üksikute, sidumata lausungitega;	mõistab teksti ja annab edasi kuulnud teksti (nt muinasjutu) sündmuste järgnevust; põhjusi ning tegelaste käitumist täiskasvanu suunavate küsimuste abil;	saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalt reageerida;
3) oskab kasutada peamisi viisakusväljendeid (palun, aitäh); kommenteerib enda tegevust mänguasjaga;	kasutab erinevat intonatsiooni ja hääletugevust sõltuvalt suhtluseesmärgist (teatamine, küsimine, palve jm);	kasutab kõnes üldmõisteid, omadus- ja tegusõnu;	kasutab kõnes antonüüme ja sünonüüme;	suudab oma mõtteid suulises kõnes edasi anda;
4) vaatab koos täiskasvanuga pilti ja leiab pildilt täiskasvanu poolt nimetatud eseme või sündmuse;	jutustab pildiseeria järgi, öeldes iga pildi kohta ühe lausungi;	kirjeldab täiskasvanu abiga olupilti ja annab edasi pildiseerial kujutatud sündmust;	jutustab pildi või kogemuse põhjal seotud lausungitega; jutustades seob lausungeid peamiselt sõnadega <i>ja siis, siis, ja</i> ;	jutustab pildi, kuulnud teksti või oma kogemuse alusel, annab edasi põhisisu ja olulised detailid, vahendab ka oma tundeid;
5) kasutab	mõistab ning	kasutab kõnes	märkab	kasutab kõnes

tuttavas situatsioonis ja tegevuses grammatiliselt vormistamata 1-2 sõnalisi lauseid (nt Miku õue p.o Mikk tahab õue minna);	kasutab tuttavas tegevuses ja situatsioonis 3-5 sõnalisi lihtlauseid, sh koondlauseid;	lihtsamaid põimlauseid;	grammatikavigu täiskasvanu kõnes (nt lugeb p.o loeb; seen kasvab all kuuse p.o seen kasvab kuuse all) ning osutab neile;	aktiivselt lihtlauseid;
6) kasutab üksikuid käände- ja pöördvorme juhuslikult mõne sõna puhul (nt ainsuse omastav, osastav, tegusõna 3.pööre);	kasutab kõnes õigesti enamikku käändevorme;	kasutab kõnes nud- ja tud- kesksõnu (nt söödud-söönud); üldistab sõnu arvus (karud söövad) ja käändes (ilusale lillele; punase palliga); kasutab kõnes õigesti enamikku nimisõna käändevorme mitmuses (ilusatel lilledel);	kasutab kõnes saava ja rajava käände vorme (saab lauljaks, jookseb kivini);	kasutab kõnes kõiki käände- ja pöördvorme ainsuses ja mitmuses;
7) mõistab sõnu (rohkem kui 50) ühes kindlas tähenduses tuttavas olukorras;	mõistab ja kasutab kõnes mõningaid üld- kui ka liiginimetusi, objektide osade, detailide nimetusi; kasutab kõnes mõningaid liitsõnu (kelgumägi);	kasutab kõnes mõningaid vastandsõnu (lühike-pikk); aega väljendavaid nimisõnu (hommik, päev, jne); moodustab vajaduse korral sõnu uudsete või võõraste objektide, nähtuste või tegevuste tähistamiseks (nt tikkudest maja – tikumaja);	kasutab kõnes õigesti aega väljendavaid määrsõnu (eile, täna, homme); mõningaid samatähenduslikke sõnu (jookseb, lippab, sibab);	valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara ja suudab vajadusel ise sõnu moodustada;
8) hääldab õigesti enamikku häälikuid (erandid võivad olla r,s,k,õ,ü);	hääldab sõnades õigesti lihtsamatest häälikutest koosnevaid konsonantühendeid (-nt, -lt, -mp jne);	hääldab õigesti kõiki emakeelehäälikuid;	kordab järele ja hääldab ise õigesti kõiki emakeele häälikuid ja tuttava tähendusega sõnu;	hääldab oma kõnes ja etteõeldud sõnade kordamisel õigesti kõiki emakeele häälikuid;
9) kuulab erinevaid helisid ja otsib heli või hääle tekitajat (mis tegi sellist	enamus lapsi suudab eristada sõnas häälikut, nt leida algus- või lõpuhääliku; tekib	häälib 1-2 silbilisi sulghäälikuteta ja häälikuühenditeta sõnu; uurib ise raamatuid; tunneb	jaotab sõnu häälikuteks, määrab õigesti häälikute järjekorda	tunneb tähti ja veerib kokku 1-2 silbilisi sõnu, tunneb kirjapildis ära

häält? Otsi, kus see asi on);	huvi tähtede vastu;	mõningaid tähti;	sõnades ning seostab häälikuid tähtedega; loeb üksikuid sõnu kindlas situatsioonis (sildid, poe- ja tänavanimed);	mõned sõnad;
10) puzzlede ja mustrite ladumine;	matkib kirjutamist, kritseldades kriidi või pliiatsiga;	oskab kirjutada oma nime joonistähtedega; kirja eelharjutused: vertikaal- ja horisontaaljooned, kald- ja kaarjooned;	joonistab joontega ruudulisse vihikusse mustreid; kirjutab joonistähti;	kirjutab joonistähtedega 1-2 silbilisi sõnu õigesti järjestatud ühekordsete tähtedega;
11) loeb peast või kordab järele 1-2 realist luuletust;	loeb peast kuni 4-realisi luuletusi;	loeb peast liisusalme ja luuletusi;	loeb luuletust koos kaaslasega, dialoogina;	teab peast emakeelseid luuletusi ja laule;

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

valdkond *Matemaatika*

2-3 aastane	3-4 aastane	4-5 aastane	5-6 aastane	6-7 aastane
1) eristab põhivärve, leiab tuttava värvi ümbritsevast;	nimetab põhivärve, tunneb oranži, lillat, pruuni, halli, roosat;	eristab värvitoone (hele, tume);	jaotab antud erinevaid esemeid (nt pallid, pliiatsid, kommid, klotsid jne) ühe etteantud tunnuse (värv, suurus, kuju) alusel;	määrab esemete hulga ühiseid tunnuseid ja jaotab esemeid kahe erineva tunnuse järgi;
2) kasutab mõisteid <i>üks</i> ja <i>palju</i> ;	loendab esemeid hulgas;	haarab silmadega esemete arvu hulgas (kuni kolm eset);	kasutab esemete (kuni viis) arvu võrdlemisel sõnu <i>rohkem</i> , <i>vähem</i> , <i>võrdselt</i> , <i>ühepalju</i> ;	võrdleb hulki, kasutades mõisteid <i>rohkem</i> , <i>vähem</i> , <i>võrdselt</i> ;
3) loendab esemeid (vähemalt kaheni);	sõnastab loendamise tulemuse;	kasutab arvukaarte (1-5); mõistab, et esemete loendamisel erinevas järjekorras nende arv ei muutu;	nimetab etteantud arvude hulga, milline arv on antud arvule eelnev või järgnev (nt esemete loendamisel leiab laps arvu 7 ning laps osutab ja nimetab, milline arv on seitsmele eelnev);	teeb 12 piires loendamise teel kindlaks esemete arvu, teab arvude 1-12 järjestust ja tunneb numbrimärke ning oskab neid kirjutada;
4) leiab erinevate esemete hulga 1-2 täiskasvanu kirjeldatud eset;	moodustab uue suuruse (3-5) ühe lisamise teel;	võtab vastavalt esitatud arvule (kuni viis) õige koguse antud esemeid;	kasutab järgarve kuni viieni (<i>mitmes?</i>);	liidab ja lahutab 5 piires ning tunneb märke +, -, =;
5) teab, mida on kaks (kätt, jalga, silma, kõrva);	leiab esemele õige paarilise;	võrdsustab antud esemete hulga paaride moodustamise teel;	võrdsustab hulga ühe äravõtmise ja juurdepanemise teel;	koostab kahe esemete hulga järgi matemaatilisi jutukesi;
6) rühmitab esemeid suuruse	määrab kahe eseme järjestuse: <i>on</i>	määrab kolme eseme järjestuse:	kasutab järjestamisel	järjestab kuni viit eset suuruse järgi

järgi (suured, väikesed);	<i>suurem kui, on väiksem kui;</i>	<i>väike-suurem-veel suurem, lai-kitsam-veel kitsam;</i>	mõisteid <i>suurem, pikem, kõrgem, laiem, paksem;</i>	(pikkus, laius, kõrgus jm);
7) leiab vähemalt ühe olulise sarnasuse;	oskab grupeerida esemeid sarnaste tunnuste (kuju, värv) alusel;	leiab erineva suurusega esemete hulgast kaks ühesuurust kujundit;	otsustab ja põhjendab esemete kuuluvust või mittekuuluvust hulka erinevate tunnuste (<i>suurus, kuju, värv, otstarve</i>) alusel;	rühmitab esemeid asendi ning nähtusi ja tegevusi ajatunnuse järgi;
8) juhendamisel paigutab esemeid üksteise sisse, peale. Suudab tuttavates ruumides (kodu, rühm) üles leida nimetatud kohad;	juhendamisel paigutab esemeid teise isiku või eseme suhtes <i>üles-alla, ette-taha;</i>	nimetab ja kirjeldab inimese või eseme asukohta teise inimese või eseme suhtes, kasutades õigesti sõnu <i>üleval, keskel;</i>	kirjeldab inimese või eseme asukohta teise inimese või eseme suhtes, kasutades õigesti sõnu <i>kõrval, ääres;</i>	kirjeldab enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteerub ruumis, õuealal ja paberil;
9) paigutab kella numbrilaua numbrid õigesti (puzzle);	mõistab, et kell on aja mõõtmiseks;	tunneb numbreid kella numbrilaual;	oskab näidise järgi keerata õppekellal sama kellaaja (täistunnid);	oskab öelda kellaega täistundides;
10) matkib täiskasvanu juhendamisel mängus öö ja päeva tähendust;	nimetab ja kasutab ööpäeva osade määramisel sõnu <i>öö ja päev;</i>	nimetab erinevaid päeva osi (<i>hommik, lõuna, õhtu</i>) ja toob abistavate küsimuste põhjal näiteid oma tegevuste kohta päeva eri aegadel;	nimetab õiges järjekorras kõik nädalapäevad ja toob küsimuste abil näiteid oma tegevuste kohta, kasutades mõisteid <i>eile, täna, homme;</i>	nimetab nädalapäevi, kuid, aastaagu, teab oma sünnikuud ja – päeva;
11) on tuttav mõistetega <i>pikk-lühike, lai-kitsas;</i>	loendab üksikuid samme;	mõistab, et laste sammud on erineva pikkusega;	mõõdab kaugusi sammudega;	mõõdab esemete pikkust kokkulepitud mõõduühikuga (samm, pulk, nöör vms);
12) on tuttav mõistetega <i>suur-väike;</i>	kasutab mõisteid <i>kõrge-madal, raske-kerge, paks-peenike, lai-kitsas;</i>	võrdleb ümbritsevaid esemeid raskuse, kõrguse, paksuse, suuruse alusel;	tunneb rahatähti (paberrahad, mündid);	eristab enamkasutatavaid raha- ning mõõtühikuid (kroon, sent, meeter, liiter,

				kilogramm) ja teab, kuidas ning kus neid ühikuid kasutatakse;
13) juhendamise abil leiab sarnase kujundi (toppimise mängud);	leiab etteantud kujundi järgi erinevate geomeetriliste kujundite hulgast samasugused kujundid. Koostab lihtsamat mustri rida;	leiab ümbritsevast etteantud kujundiga (ring, ruut, ristkülik) samakujulisi esemeid. Kirjeldab kujundite erinevusi nurkade arvu, olemasolu, suuruse, kuju ja värvuse alusel;	koostab kujunditest näidise järgi ja näidiseta erinevaid pilte;	leiab erinevate kujundite hulgast ringi, kolmnurga, ristküliku, ruudu ning kera ja kuubi, kirjeldab neid kujundeid.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

valdkond Kunst

2-3 aastane	3-4 aastane	4-5 aastane	5-6 aastane	6-7 aastane
1) leiab ümbritsevas juhendamise toel sinise, kollase, punase ja roheline värvi;	kujutab natuurist inspireeritud asju, objekte jne isikupäraste sümbolitega, mis olemuselt täienevad ja muutuvad keerukamaks;	jutustab oma piltides nii tuttavatest asjadest ja kogetud sündmustest kui ka oma fantaasiatest;	püsib töös valitud teemas seda isikupäraselt tõlgendades; võrdleb heledamaid ja tumedamaid värvitoone ning oskab neid kasutada oma töös;	leiab ümbritseva vaatlemisel erinevaid detaile, objekte ja nendevahelisi seoseid ning kujutab ümbritsevat vabalt valitud viisil;
2) annab oma kritseldustele nimetusi, räägib meelsasti, mida oma töös kujutab;	loob lihtsamaid vorme, joonistab ümarvorme, tõmbab erineva suuna ja pikkusega jooni;	ühendab joonistades ümaraid kui ka kandilisi kujundeid; kujunevad väljendamiseks oma skeemid;	joonistab tuttavaid esemeid ümbritsevast ning loob pilte fantaasia järgi;	väljendab joonistades, maalides, voolides ja meisterdades meeletulisi ja fantaasiarikkaid;
3) tutvub näpuvärvidega, pintsli ja guaššvärvidega, pliiatsite ja kriitidega, nende sihipärane kasutamine;	tutvub erinevate trükitehnikatega (<i>templi-, lehe-, švammitrükk, šablooniga ja ilma</i>), puhumistehnikaga;	tutvub erinevate vahendite, tehnikate ja materjalidega (<i>sõe- ja pastelljoonistus, monotüüpia, puhumistehnika kõrrega ja kõrreta, klaasimaal, akvarelltehnika, vahakriibe, tilgatrükk, pritsimistrükk, hambaharjaga jne</i>); joonistab muusika järgi;	valib mõtte teostamiseks sobivaima tunduvad vahendid;	kasutab kunstitöö loomiseks erinevaid vahendeid;
4) tõmbab pintsliga erineva suurusega jooni, teeb täppe (ümarale siluutile nägu);	voolib ümar- ja piklikke vorme ning ühendab neid tikukese abil (<i>nukk, pikas kleidis</i>); suudab kujutada nn peajalgset inimest;	voolib inimest ümar- ja pikliku vormi kokkuvajutamisega, liitekohtade silumine sõrmedega; kujutab inimest lihtsamas tegevuses, enamasti paigalseisvana;	voolib inimfiguuri plastilisel meetodil (ühest tükist); joonistades või maalides kujutab inimest erinevates tegevustes, eesttagant- ja külgvaates;	kujutab inimesi neile iseloomulike tunnuste kaudu;

<p>5) jätab värviga kaetud paberile jäljendeid švammiga, templiga; juhendamisel võtab pintsliga värvi, loputab pintslis vees;</p>	<p>juhendamisel kasutab katevärve kogu pinna katmiseks; üldjuhul ei värvi üle paberi serva; ümarvormi joonistab värvilaigu pintsliga suurendamise teel;</p>	<p>selgitusel kasutab töös pintslis erinevaid osi (otsa, külge) ja teab, kuidas tekitada erinevaid pintslijäljendeid; võtab iseseisvalt pintsliga värvi ja katab pindu; lisab objektidele väikesi osi (silmad, suu);</p>	<p>kasutab varemõpitud tehnilisi oskusi oma töö teostamisel; juhendamisel segab omavahel põhivärve; peseb ja kuivatab pintslis enne järgmise värvi kasutamist; pintsliga liigub paberil vabalt;</p>	<p>keskendub alustatud tegevusele ja loob oma kunstitöö;</p>
<p>6) teeb sõrme või pulgaga pehmesse voolimismaterjali jäljendeid (auke, triipe) jne;</p>	<p>kaunistab (täppidega, joontega) ruumilisi ja tasapinnalisi esemeid (nt lillepotti, paberit, taskurätti, papptaldrikut, palli, sokki, plastiliinist plaati, kivi jne);</p>	<p>kujundab õpetajaga koos tähtpäevakaardi sündmuse meeleoluga sobivate motiividega; valib kaunistusmotiivi ja kannab juhendamisel šablooni või templi abil selle omavalitud kohale esemel (kruusil, taldrikul, pluusil jne);</p>	<p>koostab elementidest lihtsa kordumisskeemiga mustririba eseme äärisel kaunistamiseks (tass, taskurätt jne); kasutab voolimispulka erinevate pindade loomiseks; loob erineva suuna ja tihedusega jooni tõmmates huvitavaid pindu;</p>	<p>koostab ise või valib tööst lähtuvalt sobivad motiivid või vahendid eseme kaunistamiseks;</p>
<p>7) leiab piltidelt üles tuttavaid esemeid; vaatleb pilte, raamatute illustratsioone;</p>	<p>suunavate küsimuste abil analüüsib ja annab tööle hinnangu; vastab küsimustele ja selgitab, miks kujutab pildil esemeid just sel viisil;</p>	<p>põhjendab, miks töö, pilt meeldib; jutustab suunamise abil, mida on kujutanud oma töödel; loetleb, milliseid materjale on kasutanud oma töö valmimisel;</p>	<p>vaatleb huviga ja omaalgatuslikult raamatute illustratsioone, kunstitöid, esitab nende kohta küsimusi ja avaldab oma arvamust;</p>	<p>kirjeldab kunstiteoseid, nende värve ja meeleolu.</p>

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

valdkond *Muusika*

2-3 aastane	3-4 aastane	4-5 aastane	5-6 aastane	6-7 aastane
1) tunneb rõõmu kuulatavast laulust;	laulab rühmas koos teistega; ei forsseeri lauldes, vaid teeb seda loomulikul viisil;	laulab väljahingamisel loomuliku häälega; esitab laule rühmaga ühes tempos;	laulab ühtlases tempos, loomuliku häälega, ilmekalt, sõnu selgelt hääldades;	laulab ilmekalt loomuliku häälega ja vaba hingamisega; laulab sõnu selgelt hääldades ja dünaamikat tehes;
2) püüab õpetajaga kaasa laulda üksikuid sõnu või silpe laulust; osaleb laulude esitamisel (plaksutab, vaikib või laulab kaasa);	laulab peast lihtsamaid õpitud laste- ja rahvalaule;	laulab peast õpitud rahva- ja lastelaule teistega koos kui ka üksikult;	laulab eakohaseid rahva- ja lastelaule nii üksi kui kogu rühmaga;	laulab eakohaseid rahva- ja lastelaule nii rühmas/ansamblis kui ka üksi; suudab olla solistile taustalauljaks;
3) suudab kuulata laulu õpetaja esituses;	suudab kuulata laulu või muusikapala ja väljendab emotsionaalselt kuulatud muusikas tajutud kontrastseid meeleolusid;	tunneb kuulamise järgi ära õpitud laule; väljendab kuulatud muusikas tajutud meeleolusid erinevate muusikaliste tegevuste – liikumine, laulmine, pillimäng kaudu (järgib tempot, rütmi kehalise liikumisega) või tundes ära õpitud laulu;	suudab kuulata laulu või muusikapala ja seletada ning väljendada selle sisu; tunneb ära lihtsamaid žanre (marss, laul, tants);	suudab laulu või muusikapala tähelepanelikult kuulata ning kuulatud muusikat iseloomustada;
4)	eristab laulu pillimängust;	eristab laulu ja pillimängu, samuti hääli loodusest;	eristab laulu pillimängust, samuti tunneb ära õpitud laulu, kui seda esitatakse mõnel meloodiapillil;	eristab kuulmise järgi laulu ja pillimängu;
5) tunneb ära laulu tekstist	eristab õpitud pille – kõlapulgad,	eristab kuulamise järgi – tamburiini,	eristab kõla ja tämbri järgi	eristab tämbri ja kõla järgi õpitud

lähtuvalt nagu näiteks loomi (näu-auh, määmuu; sõidukit-piip, tuut, pörr-pörr jne);	triangel, kuljused, trumm;	trianglit, kõlapulkasid, metallofoni, klaverit;	õpitud pille;	pille;
6) oskab kasutada kõlapulkasid, trumme ja sahisteid ning lüüa nendega pulssi;	mängib eakohaseid rütmipille – trumm, kõlapulgad, kuljused, sahistid; kuulab välja pausi (ei mängi ettenähtud kohas pilli ega häälitse);	mängib eakohastel rütmipillidel lihtsaid saateid lauludele;	mängib eakohaseid rütmi- ja meloodiapille nagu trumm, kuljused, tamburiin, metallofon, kõlatoru, triangel, kastanjett; mängib nendel lihtsamaid kaasmänge;	mängib eakohaseid rütmi- ja meloodiapillidel õpitud lauludele ja instrumentaal-paladele lihtsaid kaasmänge;
7) oskab kasutada vastavalt laulu sisule kõlapulkasid, trummi, kuljuseid;	oskab kasutada rütmipille laulu saateks;	oskab mängida pilliansambli rütmipillidel;	oskab mängida õpitud pillidel ansambli, kui solistina;	mängib lastepillidel ja oskab mängida ka pilliansambli;
8) liigub õpetaja juhendamisel ja eestnaitamisel läbisegi loomi või sõidukeid matkides;	liigub vastavalt meeleolule (aeglane, kiire, kõrge, madal heli);	liigub vastavalt meeleolule ja tempode vaheldumisele;	liigub vastavalt muusikapala meeleolule, tempole, dünaamikale;	liigub vastavalt muusika meeleolule;
9) väljendab ennast, matkides vabalt oma tunde järgi loomi, linde, sõidukeid;	oskab väljendada omaloomingulist liikumist tantsudes, muusikalistes- ja laulumängudes;	väljendab ennast vabalt vastavalt muusikapala sisule;	julgeb ennast loovalt väljendada vastavalt muusikapala sisule ja meeleolule;	väljendab ennast loovalt muusikalise- rütmilise liikumise kaudu.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

valdkond *Liikumine*

2-3 aastane	3-4 aastane	4-5 aastane	5-6 aastane	6-7 aastane
1) sooritab ettenäitamisel ja juhendamisel asendeid ja liigutusi;	teeb harjutusi ettenäitamise ja juhendamise järgi ühtses tempos nii õpetaja kui kaaslastega;	suudab teha kuni neljast erinevast harjutusest koosnevat harjutuste kombinatsiooni; valitseb oma liigutusi, koordineerimise ja tasakaalu;	keskendub konkreetseks tegevuseks, talub kaotust võistlusmängudes;	keskendub sihipäraseks kehaliseks tegevuseks;
2) liigub õpetaja juhendamisel ohutult;	arvestab aktiivses tegevuses oma kaaslastega;	sooritab harjutusi vastavalt õpetaja korraldustele sõnalise seletuse järgi; kasutab erinevaid spordivahendeid ohutult, sobival viisil ja kohas;	peab kinni mängureeglitest ja ohutusreeglitest vastavalt kohale ja võimalustele;	peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutusreeglitest, valides sobivad paigad ja vahendid;
3) ei pea sooritama;	säilitab liikumisel tasakaalu, seda nii tasakaalupingil kui ka vähendatud pinnal, sooritab põhiliikumisi kombinatsioonides ja õpitud harjutustes;	sooritab koordineerimise, tasakaalu ja osavust arendavaid harjutusi; kasutab põhiliikumisi mängudes, sooritab staatilisi tasakaalu nõudvaid harjutusi;	sooritab põhiliikumisi vabalt; sooritab erinevaid tantsusamme – rõhksamm, hüpaksamm, põlvest vetrumine, hüplemine, kannad ja päkalöögid; kand- ja varvasastak, keerutused ühe- ja kahekaupa, selg ees kõnd;	sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud, rütmilised;
4) sooritab ettenäitamisel asendeid ja liigutusi; jookseb veereva vahendi nagu pall ja rõngas järgi; sooritab harjutusi eri asenditest ja	kõnnib, jookseb, hüpleb rütmiliselt muusika järgi; sooritab liigutusi erinevas tempos, sooritab õpetaja juhendamisel imiteeritavaid liigutusi;	valitseb oma liigutusi nii ruumis kui maastikul; sooritab kiirust arendavaid harjutusi;	sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid harjutusi nii sees kui väljas;	sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid harjutusi;

erinevate vahenditega;				
5) säilitab tasakaalu jooksmisel;	säilitab tasakaalu paigale olles;	valitseb oma liigutusi ja koordinatsiooni tasakaalu nõudvate harjutuste täitmisel;	säilitab tasakaalu paigal olles kui ka liikumisel;	säilitab tasakaalu paigal olles kui ka liikumisel;
6) oskab palli viia ja tuua etteantud objektini, veeretada palli mõlema käega;	sooritab harjutusi parema ja vasaku käega ning kooskätega;	kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat kätt;	kasutab harjutustes mõlemat kätt, domineerivat kätt kasutab täpsust nõudvates harjutustes;	kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat kätt; täpsust nõudvas tegevuses kasutab domineerivat kätt;
7) matkib õpetajat harjutuste sooritamisel;	sooritab vabalt omaloominguliselt liigutusi kui ka õpetaja järgi;	matkib vabalt õpetaja poolt ettenähtud harjutusi;	matkib täiskasvanut ja lisab oma loomingut;	matkib täiskasvanut harjutuste sooritamisel;
8) ei soorita liikumisi üheaegselt;	sooritab üheaegselt teistega rütmiliikumisi;	sooritab üheaegselt teistega rütmiliikumisi;	sooritab teistega üheaegselt ja ühtses tempos rütmiliikumisi;	sooritab üheaegselt kaaslasega rütmiliikumisi;
9) liigub entusiastlikult omas rütmis;	liigub omatekitatud rütmile nii ühtlases kui ka vahelduvas tempos;	liigub vastavalt ühtses rütmis ja ühtlases tempos;	liigub nii muusika, kui omatekitatud rütmis ja tempos ühtlaselt;	liigub vastavalt enda tekitatud rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga;
10) kasutab liikumisel rätikesi;	kasutab liikumisel erinevaid vahendeid – rätid, linnid;	kasutab liikumisel – rätte, pulkasid, linte jne;	kasutab liikumisel – linte, rätte, rõngaid, hantleid, keppe, kelkusi, suuski;	kasutab liikumisel erinevaid vahendeid;
11) veeretab palli;	mängib korvpalli;	mängib nii korv- kui jalgpalli, teatepulgamänge;	mängib nii korv- kui jalgpalli, teatepulgamänge, mängu hüppepallidel ja hüppenööriidega;	mängib sportlike elementidega mängu (korv- jalgpall jne);
12) märkab, et mängudel on reeglid;	saab aru mängu sisust;	peab kinni mängu reeglitest;	peab kinni mängu reeglitest;	peab kinni kokkulepitud mängureeglitest;
13) teab, et on olemas erinevad spordialad;	nimetab mõningaid spordialasid;	nimetab erinevaid spordialasid;	nimetab erinevaid spordialasid ja oskab nimetada mõnda tuntud sportlast;	nimetab erinevaid spordialasid ja Eesti tuntumaid sportlasi.

Lapse eeldatavad mänguoskused vanuseti:

2-3 aastane	3-4 aastane	4-5 aastane	5-6 aastane	6-7 aastane
1) mõistab mängude, mänguasjade ja mängimise tähendust;	ühendab mitmed mängulised toimingud omavahel;	mängib mitme lapsega koos;	mängib koos teiste lastega huvitavalt, kestvalt ja loovalt;	tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskendumata;
2) matkib oma mängudes ümbritsevat elu;	täidab rollimängus võetud <i>rolli</i> , peab kinni rollist tulenevatest toimingutest ja suhetest;	mängib iseseisvalt erinevaid mängu;	täidab täpselt erinevaid mängureegleid;	rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast;
3) ühendab üksikud mängulised toimingud omavahel tervikuks;	kasutab mängus erinevaid mängumaterjale;	kasutab loovalt erinevaid mänguasju ja mängumaterjale;	ühendab erinevad tegevused ja mängud omavahel;	algatab erinevaid mängu ja arendab mängu sisu;
4) oskab täita mängudes lihtsamaid rolle;	vahetab erinevaid rolle; on huvitatud rollimängust;	on huvi mängida erinevaid mängu;	toob välja rollile iseloomulikud toimingud ja suhted;	täidab mängides erinevaid rolle;
5) täidab lihtsamaid mängureegleid;	mängib paari reeglina mängu neist kinni pidades;	suudab meeles pidada mitme reeglina mängu;	järgib reegleid ning selgitab ka mängukaaslastele lihtsamaid reegleid;	järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada;
6) tunneb rõõmu liikumisest, arenevad põhioskused;	mängib koos kaaslastega teisi arvestades ja mänguasju jagades;	suudab mängus situatsioone erinevalt lahendada;	suudab mängukaaslastega leppida kokku mängu valikus ja lahendada lihtsamaid probleeme;	suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele;
7) tunneb rõõmu mängust;	teab, et alati on võimalik võistlusmängus võita või kaotada;	tunneb rõõmu mängust, õpib leppima kaotusega;	tunneb rõõmu võistlusmängust, teab, et võidu nimel tuleb pingutada;	tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusmängust;
8) kasutab mängus lihtsamaid vahendeid;	kasutab mängus erinevaid vahendeid ka asendusmänguasjadena;	kasutab mängudes erinevaid vahendeid kokku sobitades;	kasutab mängudes ja jagab erinevaid vahendeid;	kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.

Lapse eeldatavad tunnetus- ja õpioskused vanuseti:

2-3 aastane	3-4 aastane	4-5 aastane	5-6 aastane	6-7 aastane
1) oskab koostada esemetest väikeseid hulki;	teab, et sünnipäev on 1 kord aastas, saades aasta vanemaks; tajub lihtsamaid nähtusi tervikuna (nt <i>päev koosneb: hommik, päev, õhtu, öö</i>) jne;	saab aru lihtsamatest seostest (nt <i>aasta jaguneb kuudeks, päev tundideks, tund omakorda minutiteks</i>) jne;	oskab näha asju tervikuna, saab aru lihtsamatest seostest;	saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna;
2) mõtleb verbaalselt, saab kuuldust aru;	saab kuuldust aru ja reageerib vastavalt;	mõtleb nii kaemuslik-kujunduslikult kui ka verbaalselt, saab kuuldust aru;	kasutab arutlevat dialoogi;	mõtleb nii kaemuslik-kujunduslikult kui ka verbaalselt, saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi;
3) on suuteline keskenduma 10 minutit ning kaasa tegutsema;	tegutseb keskendunult ja sihipäraselt 15 minutit;	tegutseb 20 minutit keskendunult ja sihipäraselt;	tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma kuni 25 minutit;	tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma kuni pool tundi;
4) kavandab oma tegelusi lühiajaliselt;	kavandab oma igapäevategevusi;	kavandab ja korraldab oma igapäevategevusi;	suudab alustatu lõpule viia, planeerib oma aega;	kavandab ja korraldab oma igapäevategevusi ja viib alustatud tegevused lõpuni;
5) tegutseb uutes olukordades koos täiskasvanuga;	uutes olukordades kasutab täiskasvanu abi;	uudses olukorras julgeb küsida abi;	tegutseb uudses olukorras täiskasvanu juhiseid kasutades, abi küsides;	tegutseb uudses olukorras täiskasvanu juhiste järgi;
6) on uudishimulik, tahab avastada; esitab küsimusi;	Suhtub tegevusse suure huviga, tahab avastada, katsetada, uurida;	Tegutseb rõõmsalt, tunneb huvi kõige uue vastu, esitab palju küsimusi, uurib, katsetab;	Tahab õppida uusi asju, tahab tunda eduelamust, esitab küsimusi, katsetab ja uurib;	Suhtub õppimisse positiivselt – tahab õppida, uurida, esitada küsimusi, avastada ja katsetada;
7) rühmitab esemeid ühe	rühmitab esemeid paari tunnuse	rühmitab esemeid ja nähtusi etteantud	rühmitab esemeid ja nähtusi mitme	rühmitab esemeid ja

tunnuse alusel;	alusel;	tunnuse alusel;	erineva tunnuse põhjal;	nähtusi erinevate tunnuste alusel;
8) meeldib lugusid ja jutte mitu korda kuulata;	tahab lugusid ja jutte korduvalt kuulata;	korduvalt kuuldud jutud on meeles ning räägib neid omakorda teistele;	teab, et kordamise tulemusel jääb õpitu meelde;	kasutab materjali meeldejätmiseks kordamist.

Lapse eeldatavad sotsiaalsed oskused vanuseti:

2-3 aastane	3-4 aastane	4-5 aastane	5-6 aastane	6-7 aastane
1) teab, et inimesed on erinevad nii soolt, kasvult, välimuselt;	märkab teiste emotsioone ja tundeid, püüab lohutada ja julgustada;	püüab arvestada teiste inimeste tunnetega, vastavalt suhelda;	püüab vestelda teistega vastavalt nende tunnete, emotsioonidele;	püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses;
2) on huvitatud teistega suhtlemisest;	loob julgelt kontakte ja suhtleb teiste eakaaslastega;	on huvitatud nii eakaaslaste kui täiskasvanutega suhtlemisest;	huvitub sõprade huvidest, hea suhtleja;	tahab ja julgeb suhelda – huvitub suhetest ja tunneb huvi teiste vastu;
3) küsib vajadusel abi;	aitab abiküsijat;	hoolib teistest, pakub oma abi;	märkab abivajajat, osutab abi ja vajadusel küsib seda ka ise;	hoolib teistest inimestest, osutab abi ja küsib seda vajadusel ka ise;
4) teab, et lasteaias on oma reeglid;	tahab tegutseda ja arvestab reeglitega;	oskab märgata reeglite rikkumist;	teab, miks on reeglid vajalikud, osaleb ise reeglite kujundamisel;	osaleb rühma reeglite kujundamisel;
5) tahab koos teistega tegutseda;	oskab kaaslastega arvestada;	oskab teha koostööd;	arvestab oma eakaaslastega ja täiskasvanutega;	oskab teistega arvestada ja teha koostööd;
6) tahab teistega koos tegutseda;	oskab tegutseda teiste kõrval ja teistega koos;	otsib teistega kontakti ning meeldib, kui teised temaga kontakti otsivad;	loob sõprussuhteid tuttavas ringkonnas;	loob sõprussuhteid;
7) teab, et on oma ja võõrad asjad;	teab, et võõraid asju ei võeta loata;	teab, et võõrad asjad tuleb tagastada, võõrastega kaasa ei minda;	teab, millised on oma ja millised ühised mänguasjad, töövahendid jne;	saab aru oma-võõras-ühine tähendusest;
8) teab, et on halb ja hea käitumine;	teab kuidas on õige käituda;	märkab vale käitumist, oskab seda seletada;	teeb vahet õigel ja varel käitumisel, teab vale käitumise tagajärgi;	teeb vahet hea ja halva käitumise vahel;
9) märkab, et kõik inimesed on erinevad;	oskab näha vanuselist erinevust;	mõistab, et erinevused võivad olla ka rahvuses;	teab, et inimesed on erinevad ja omanäolised;	mõistab, et inimesed võivad olla erinevad;
10) kasutab igapäevaseid viisakussõnu;	on omandanud lasteaias- ja viisakusreeglid;	tunneb kokkulepituid reegleid, oskab neist rääkida;	järgib rühmareegleid, teab, miks need on vajalikud;	järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud

				käitumisnorme;
11) ei ole alati kõigega nõus;	ei nõustu kõigiga, omab oma seisukohti;	suudab oma seisukohtadele kindlaks jääda;	selgitab oma seisukohti nii eakaaslastele kui ka täiskasvanutele;	selgitab oma seisukohti.

Lapse eeldatavad enesekohased oskused vanuseti:

2-3 aastane	3-4 aastane	4-5 aastane	5-6 aastane	6-7 aastane
1) tunneb erinevaid emotsioone (<i>rõõm, kurbus, viha</i>);	lohub kurba sõpra, rõõmustab koos temaga;	suudab oma viha ja kurjust sobival viisil väljendada;	suudab oma emotsioone kirjeldada, teiste tunnetega arvestada;	suudab oma emotsioone kirjeldada ning tugevaid emotsioone, nt rõõmu, viha, sobival viisil väljendada;
2) oskab vahet teha headel ja halvadel tegudel;	oskab kirjeldada häid ja halbu omadusi;	teab, et heade omadustega leiab sõpru;	tunneb, et mõni tegevus või omadus on teistest parem;	kirjeldab enda häid omadusi ja oskusi;
3) tegutseb täiskasvanu juhendamisel, muudab oma käitumist vastavalt juhendaja märkustele;	käitub vastavalt olukorrale, kuulab täiskasvanu juhendamist ja tagasisidet;	oskab käituda nii eakaaslaste kui täiskasvanutega;	teab, et tema käitumine mõjutab teisi;	oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele;
4) on huvitatud mängudest ja tegevustest;	on kujunenud välja lemmiktegevused ja mängud;	valib mängu ja tegevusi ning mängukaaslasi;	kutsub tegevustesse ja mängudesse ka teisi;	algatab mängu ja tegevusi;
5) tegutseb iseseisvalt täiskasvanu valve all;	oskab leida endale tegevust;	tegutseb teisi segamata;	tegutseb ja vastutab oma käitumise eest;	tegutseb iseseisvalt ja vastutab oma käitumise eest;
6) teab, et tuleb käituda teiste suhtes ohutult;	oskab tunnetada ohtu;	oskab jälgida ohutut käitumist teiste suhtes;	teab, mis mõjutab tervist, mis võib olla kahjulik ja vähem kahjulik;	teab, mis võib olla tervisele kasulik või kahjulik ning kuidas ohutult käituda;
7) küsib abi;	on kujunenud esmased tööharjumused;	saab hakkama enese-teenindamisega WC-s;	on omandanud enese-teenindamise harjumused;	saab hakkama enese-teenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused;
8) omandab heaperemehelikku suhtumist;	koristab koos täiskasvanuga tegevuse lõppedes enda järelt;	tegevuse lõppedes koristab enda järelt ja aitab teistel koristada;	oskab hoida vahendeid, tegevuse lõppedes koristab enda järelt;	kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult ning tegevuse lõppedes koristab enda järelt.

Lapse arengu jälgimise tabel

Nimi:.....

Sünniaeg:.....

Tuli lasteaeda:.....

+ oskab

- ei oska

v vajab harjutamist

Vaatlusandmestik ei ole mõõtmisvahend, vaid alus lapse vaatluseks ja tähelepanekute tegemiseks ning info vahendamiseks lapsega tegelevate inimeste vahel.

SOTSIAALNE ARENG

VANUS	2-3 a		3-4 a		4-5 a		Märkused
	Sügis	Kevad	Sügis	Kevad	Sügis	Kevad	
Mängib kaasa ühismänge							
Laulab,mängib muusika saatel							
Arvestab mängureegleid							
Ootab oma järjekorda							
Palub toimingutes abi							
Töötab omaette ül.kallal kuni 20 min.							
Ootab oma järjekorda 8-9 lapse hulgas							
Mängib koos 2-3 lapsega							
Küsib luba teiste asjade kasutamiseks							
Räägib oma tunnetest (jonn,rõõm jne.)							
Võtab lauas toitu ja ulatab edasi							
Matkib täiskasvanu rolle							
Lohutab							

mängukaaslast							
Sõlmib ja säilitab sõprust							
Esitab jutukese ja näitleb ise							
Näitab tegevuse valikul üles initsiatiivi							
Tuleb toime eneseteenendamisega							
Ilmutab rollide suhtes paindlikkust							
Täidab 2-osalise korralduse							

Lapse arengu jälgimise tabel

Nimi:.....

Sünniaeg:.....

Tuli lasteaeda:.....

+ oskab

- ei oska

v vajab harjutamist

Vaatlusandmestik ei ole mõõtmisvahend, vaid alus lapse vaatluseks ja tähelepanekute tegemiseks ning info vahendamiseks lapsega tegelevate inimeste vahel.

SOTSIAALNE ARENG

VANUS	5-6 a		6-7 a		Märkused
	Sügis	Kevad	Sügis	Kevad	
Selgitab teistele mängureegleid					
Peab mängureeglitest kinni					
Mõistab korraldust grupile					
Täidab järjepidevalt tööülesandeid					
Suhtub sallivalt kriitikasse					
Valitseb oma emotsioone					
Käitub vastavalt ühiselu reeglitele					
Valib iseseisvalt tegevusi					
Jagab kaaslastega maiustusi, asju jne.					
Kaaslaste suhtes abivalmis					
Avaldab arvamust ja põhjendab					
Märkab ja arvestab kaaslaste tundeid					
Täidab mitmeosalise korralduse					

Tahab ja julgeb esineda					
Suudab vaikselt kuulata, kui talle ette loetakse					
Oskab anda positiivset tagasisidet (kiita, väljendada heameelt)					

Lapse arengu jälgimise tabel

Nimi:.....

Sünniaeg:.....

Tuli lasteaeda:.....

+ oskab

- ei oska

v vajab harjutamist

Vaatlusandmestik ei ole mõõtmisvahend, vaid alus lapse vaatluseks ja tähelepanekute tegemiseks ning info vahendamiseks lapsega tegelevate inimeste vahel.

MOTOORIKA ARENG

VANUS	2-3 a		3-4 a		4-5 a		Märkused
	Sügis	Kevad	Sügis	Kevad	Sügis	Kevad	
Lükkib nuppe nõõrile							
Oskab nõõpida							
Kõnnib kikivarvul							
Püüab palli							
Põrgatab ja püüab suurt palli							
Seisab toeta ühel jalal 4-8 sek							
Vahetab jooksul suunda							
Kõnnib poomil või kitsal pingil							
Hüppab kukkumata 10x ette							
Hüppab tagurpidi 6x							
Hüppab ühel jalal 5x							
Hüppab 20 cm kõrguselt							
Hüppab üle 5 cm kõrguse nõõri							
Hüpleb harkikokku							

Lõikab kääridega paberiribasid							
Lõikab 5 cm läbimõõduga ringi							
Joonistab kaldjooni							
Joonistab näidise järgi ruudu, kolmnurga							
Joonistab puuduvad kehaosad							
Joonistab lihtsaid äratuntavaid asju							
Värvimisel püsib joone sees							
Kirjutab oma nime							

Lapse arengu jälgimise tabel

Nimi:.....

Sünniaeg:.....

Tuli lasteaeda:.....

+ oskab

- ei oska

v vajab harjutamist

Vaatlusandmestik ei ole mõõtmisvahend, vaid alus lapse vaatluseks ja tähelepanekute tegemiseks ning info vahendamiseks lapsega tegelevate inimeste vahel.

MOTOORIKA ARENG

VANUS	5-6 a		6-7 a		Märkused
	Sügis	Kevad	Sügis	kevad	
Joonistab inimese detailselt					
Tuleb toime lihtsa labürindiga					
Kirjutab trükitähtedega oma nime					
Matkib kirjatähti					
Lõikab üsna täpselt joont mööda					
Rebib paberist lihtsaid kujundeid					
Voldib paberist näidise järgi					
Kõnnib pingil ette, kõrvale, tagurpidi					
Sooritab täpsusviskeid					
Hüppab hüppenõoriga					
Ühel jalal hüpates pöörab					
Oskab galoppühpet					
Seisab toeta ühel jalal kinnisilmi 10 sek.					

Ronib redelil vahelduva sammuga					
Teeb ette kukerpalli					
Suudab rippuda kangil, oksal, redelil 8-10 sek					
Oskab sõita kahe rattalise rattaga					
Suudab lihtsaid rütme järele koputada					
Oskab võtmega ust avada ja lukustada					
Oskab palmikut punuda					
Oskab lõnga kerasse kerida					
Oskab haamriga naela pihta lüüa					
Suudab pöidlaga kordamööda kõiki sama käe sõrmi puudutada					
Oskab silma teha, st. ühe silma kinni panna teist sulgemata					

Lapse arengu jälgimise tabel

Nimi:.....
 Sünniaeg:.....
 Tuli lasteaeda:.....

+ oskab
 - ei oska
 v vajab harjutamist

Vaatlusandmestik ei ole mõõtmisvahend, vaid alus lapse vaatluseks ja tähelepanekute tegemiseks ning info vahendamiseks lapsega tegelevate inimeste vahel.

VAIMNE ARENG

VANUS	2-3a		3-4 a		4-5 a		Märkused
	Sügis	Kevad	Sügis	Kevad	Sügis	Kevad	
Paneb kokku piltmosaiiki							
Loendab 10-ni							
Leiab esemete sarnaseid omadusi							
Nimetab geomeetrilisi kujundeid: ring							
Ruut							
Kolmurk							
Ristkülik							
Orienteerumine ruumis: ees-taga							
All-peal							
Orienteerumine ajas: öö-päev							
Hommik-õhtu							
Eile-täna-homme							
Tunneb värvusi							
Leiab paarid							
Ütleb oma ees- ja							

Perekonnanime							
Kuulab keskendunult juttu vähemalt 5 min.							
Mõistatab mõistatusi							
Kirjeldab esemeid ja nähtusi							
Jutustab loogilises järjekorras							
Arusaadav eneseväljendamine							
Kasutab liitlauseid							
Leiab piltidel võimatuid olukordi							
Täiendab lause vastandiga							
Nimetab 5 pinnaomadust							
Nimetab mälu järgi 4 eset							
Ühendab 10 esemelises hulgas paare							
Kordab tuttavaid salme, luuletusi							
Teab ja nimetab trükitähti							

Lapse arengu jälgimise tabel

Nimi:.....

Sünniaeg:.....

Tuli lasteaeda:.....

+ oskab

- ei oska

v vajab harjutamist

Vaatlusandmestik ei ole mõõtmisvahend, vaid alus lapse vaatluseks ja tähelepanekute tegemiseks ning info vahendamiseks lapsega tegelevate inimeste vahel.

VAIMNE ARENG

VANUS	5-6 a		6-7 a		Märkused
	Sügis	Kevad	Sügis	Kevad	
Loendab 20-ni					
Loendab 10-st tagasi					
Teab ja nimetab arve 1-20					
Reastab arvud 1..10					
Vähendab ja paneb juurde 1-5 piires					
Tunneb kella (täistunnid)					
Orienteerumine ruumis: keskel-ääres					
Parem-vasak					
Orienteerumine ajas: aastaajad					
Nädalapäevad					
Kuud					
Nimetab järgarve					
Oskab mõõta					
Teab mõõtühikuid: cm, m, km, g, kg					

Tunneb rahaühikuid: sent, euro					
Tunneb ruumilisi geomeetrilisi kujundeid: kera					
Kuup					
Nelitahukas					
Teab ja nimetab mõningaid kirjatähti					
Teab oma sünnipäeva (kuupäev, kuu)					
Ütleb oma aadressi					
Jutustab kindlal teemal					
Kirjeldab pilti (vähemalt 3 lauset)					
Järjestab 3-5 osalise pildiseeria					
Leiab antonüüme					
Vastab loogika küsimustele					
Koostab ise mõistatusi					
Suudab ümber jutustada mõne telesaate või filmi					
Vastab miks- ja milleks küsimustele selgitusega					
Oskab nimetada õeldud sõna algustähe					
Oskab leida riime lihtsatele sõnadele					
Tahab minna kooli					

LISA 12

Küsimustik lapsevanemale lapse arenguvestluse läbiviimiseks

Lapse nimi:..... **Kuupäev:**.....

Vestluses osalesid:

Lapsevanem(ad):.....

Lasteaiaõpetajad:.....

Selleks et kasvatada last mitmekülgset, tuleb teda tunda mitmekülgset.

Vestlusele palume see küsimustik kaasa võtta.

1. Palun iseloomustage oma last.
2. Missuguses meeleolus tuleb laps hommikul lasteaeda?
3. Kuidas saab laps hakkama iseseisva eneseteenindamisega?
4. Millised on lapse muljed lasteaiast?

5. Milliseid hirme on teie lapsel?

6. Millised on teie pere ühised vaba aja veetmise ettevõtmised/traditsioonid?

7. Kui palju saab laps mängida, televiisorit vaadata, arvutimänge mängida?

8. Milliseid probleeme olete märganud oma lapse suhtlemisel eakaaslaste, kodustega?

9. Kuidas toetate oma lapse arengut?

10. Millised kokkulepped ja reeglid toimivad teie peres? (käitumine, tunnustamine, karistamine, kohustused)

11. Millised on teie lapse tervisega seotud mured?

12. Millised on teie ettepanekud paremaks koostööks lasteaiaõpetaja ja lapsevanema vahel?

Lapsevanema allkiri

ARENГУVESTLUSE KOKKUVÕTE

Vestlus toimus \kuupäev\:

Vestlusel osalesid

.....
.....
.....

Tähelepanu tuleks pöörata:

.....
.....
.....

Ettepanekud edaspidiseks (kokkulepped):

.....
.....
.....
.....

Õpetaja kinnitus:

Lapsevanema arvamus arenguestluse ja selle kokkuvõtte kohta:

.....
.....
.....
.....

Lapsevanema kinnitus:

RÜHMA
NIMI.....2019/20
PÕLULA KOOL/ULVI
LASTEAED

HEA EMA/ISA!

Palun täitke antud küsimustik koos lapsega vestluse käigus. Küsitluse eesmärgiks on selgitada lapse rahulolu ja arvamused lasteaiast, oma rühmast. Täidetud küsitluse lisame lapse arengumapi vahele, seepärast ootame neid kindlasti tagasi 2 nädala jooksul või siis, kui tulete arenguvestlusele.

4-7a lapsed võivad SOBIVA VASTUSE PUHUL VÄRVIDA VASTAVA NÄO ISE
(1 nÄgu)

MINU NIMI ON .....

Täpsustused lapselt

MULLE MEELDIB LASTEAIAS

LÄHEN

MEELSASTI

LASTEAEDA

.....

MA MÄNGIN LASTEAIAS TEISTE LASTEGA

.....

MUL ON LASTEAIAS LÕBUS

.....

MINU RÜHMAS ON TOREDAD MÄNGUASJAD

.....

MULLE MEELDIVAD RÜHMA ÕPETAJAD

.....

MULLE MAITSEB LASTEAIA SÖÖK (lemmiksöök)

.....

MULLE MEELDIB VÕIMELDA

.....

MULLE MEELDIB LAULDA

.....

MULLE MEELDIB JOONISTADA, KLEEPIDA

.....

MULLE MEELDIB LÕUNA AJAL PIKUTADA

.....

MULLE MEELDIB LÕUNANE UNEJUTT

.....

MULLE MEELDIB ÕUES MÄNGIDA

.....

MULLE MEELDIVAD ÕUE MÄNGUASJAD

.....

LAPSE KOMMENTAARID

.....
.....
.....

TÄNAME !

ARENGUMAPP

Nimi

Räägime juttu...

Mis on sinu nimi (ka perekonnanimi)?

.....
.....

Kui vana sa oled?

.....
.....

Kas sa tead, millal on sinu sünnipäev?

.....
.....

Kus kohas sa elad? (küla, linn, tänav)

.....
.....

Kas sul on õdesid, vendi? Mis on nende nimed?.....

.....
.....

Mis on meie lasteaia nimi? Rühma nimi?

.....
.....

Kelleks sa tahad saada, kui suureks kasvad? Miks?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

TUTVUMISVESTLUS

Lasteaeda toomine ja viimine (kes toovad ja viivad vms)

.....
.....

Kontaktisikud, kellega päeva jooksul vajadusel ühendust võtta

.....
.....

Puhtus ja tervis

Kas laps on millegi suhtes allergiline

.....
.....

Kas laps kasutab ise WC-d

.....
.....

Kas lapsel on erivajadusi toidu suhtes (magusa tarbimine, kas laps välistab mõne toidu või toiduaine jne)

.....

Päevane uni (tavad, harjumused)

.....

Riietumine toas ja õues (pigem soojemalt või vastupidi, kaldumus, et hakkab ruttu palav)

.....
.....

Mäng ja teadmised

Lemmikmängud

.....

Seltskondlik või pigem omaette mängija

.....

Hobid, harrastused

.....

Laps uute teadmiste omandajana, õppijana (huvi, püsivus, aktiivsus, keskendumisvõime)

.....
.....

Emotsioonid

Kuidas käitub erinevate emotsioonide puhul

.....
.....

Kas lapsel on mingeid hirme

.....

Milles vajab laps julgustamist ja tuge

.....

Ootused

Millised on lapse ootused lasteaia – õpetajate ja kaaslaste suhtes

.....

.....

.....

Mida ootab lapsevanem

.....

Teistega arvestamine

Olulised isikud lapse jaoks

.....

Suunamine, reageerimine üleastumise korral. Kuidas kodus vanemad reageerivad sobimatu teo ja käitumise korral

.....

.....

.....

Kuidas suhtub laps ümbritsevasse, loodusesse, loomadesse jne

.....

.....

.....

Laps isiksusena rühmas

Kuidas laps lahendab erimeelsused

.....

.....

.....

Kas lapsel on iseloomuomadusi, mis vajavad lisatähelepanu, suunamist, toetamist jne

.....

.....

.....

Kas on midagi igapäevasuhtlemisega seotut, mis vajaks toetust (kombed, viisakus jne)

.....

.....

.....

Millised on kodused reeglid ja väärtused

.....

.....

.....

Koostöö

Kuidas soovite kaasa lüüa lasteaia tegemistes

.....
.....
.....

Kas saate millegagi aidata

.....

Mis kujul näete igapäevast koostööd ja tagasisidet

.....
.....
.....

Muud ettepanekud, omapärad, kokkulepped

.....
.....
.....
.....

Kuupäev .....

Lapsevanema nimi

.....

Ulvi Lasteaia koolivalmiduse kaart

Üldandmed lapse kohta

Nimi:

Sünniaeg:

Lasteaed: Põlula Kool/Ulvi lasteaed

Lasteaias viibimise aeg:

1. Enesekohased oskused

--

2. Mängu- ja sotsiaalsed oskused

--

2. Tunnetus- ja õpioskused

--

3. Osutatud tugiteenus

--

4. Kokkuvõtte lapse koolivalmidusest

Laps on omandanud koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas eeldatud pädevused.

Kuupäev:

Direktor:

Õpetajad:

Logopeed:

Lapsevanem:

PÕLULA KOOL ULVI LASTEAED

TEGEVUSKAVA 2019/2020

I 2019/2020 ÕPPEAASTA TÖÖ EESMÄRGID

Lasteaia moto: “Hoolime ja märkame”

- Väärtustame iga last sellisena, nagu ta on, ning toetame ja innustame teda.
- Üheskoos tegutsemine ning sotsiaalsed oskused on õppimise alus.
- Koostöö – laste ja lastevanematega (laps väärtustab oma kaaslast ja õpetajaid)

II ANDMED LASTEAIA KOHTA 2019 a.

2.1.1. septembri 2019.a. seisuga:

- Ulvi lasteaed kuulub Põlula Kooli koosseisu
- Lasteaias töötab kaks liitühikut:
  - noorem liitühik “Lepatriinud”, lapsed vanuses 18k - 4 eluaastat
  - vanem liitühik “Pähklikesed”, lapsed vanuses 4 - 7 eluaastat
- “Lepatriinude” rühma nimekirjas on 13 last
- “Pähklikeste” rühma nimekirjas on 18 last

2.2. Personal

Direktor   Margus Maasik

Õpetajad: Kristi Eglit
   Tiina Raam
   Kati Part
   Liina Part

Muusikaõpetaja: Liina Part

Õpetaja abid: Anneli Lukk
   Pille Kriisa

Logopeed: Toivo Olvi

III ÕPPE- JA KASVATUSTÖÖ

Rühmad töötavad kahe eraldi rühmana. Rühmade tegevuskavade ja nädala tegevuskavade planeerimisel arvestatakse rühmade eripäraga.

Rühmades planeeritud põhiline õppe- ja kasvatustöö toimub hommikupoolikul. Pärast lõunauinakut toimub tegevus ühiselt õpitu kinnistamisena, erinevate juhendatavate mängudena, individuaalse tööna ning vaba- ja loovmängudena. Õpetajad on avatud uutele ideedele, meetodikale, tegevustele: rakendades infopäevadel ja täiendkoolitustel omandatud teadmisi lasteaia tegevuse mitmekesistamiseks.

3.1. Ühisüritused

Nimetus		Vastutaja
2.september – tarkusepäev		Rühmaõpetajad
Õpetajate päev	04.10	Lasteaia personal
Leivanädal	14-18.10	Rühmaõpetajad
Mardipäev	08.11	Rõhmaõpetajad
Isadepäev	08.11	Rühmaõpetajad
Kadripäev	25.11	Rühmaõpetajad
Päkapikupäev	02.12	Rühmaõpetajad
Jõulupidu	19.12	Rühmaõpetajad
Sõbrapäev	14.02	Rühmaõpetajad
Vabariigi aastapäev	21.02	Rühmaõpetajad
Vastlapäev	03.03	Rühmaõpetajad
Emakeelepäev	13.03	Rühmaõpetajad
Munadepühad	09.04	Rühmaõpetajad
Teatrinädal	märsis	Rühmaõpetajad
Volbripäev	30.04	Rühmaõpetajad
Emadepäev	07.05	Rühmaõpetajad
Kevadpidu	30.05	Rühmaõpetajad
Ekskursioon	mais	Rühmaõpetajad

3.2. Pedagoogilised koosolekud

Koosolekud ja arutelud toimuvad vastavalt vajadusele.

Põhikoosolekud:

Ainesektsioonide info jagamine vastavalt koolituste aegadele.

August	Õppeaasta lõpetamine, kokkuvõtted
September	Eesmärgid ja tegevuskava, õppekava, laste paigutamine rühmadesse.
Oktoober	Rühmade koosolekud
November	Riskianalüüs ülevaadata
Detsember	Eelarve (lasteaia vajadused)
Veebruar-Märts	Rahuloluküsitlused töötajatele, lapsevanematele ja lastele.
Aprill	Arenguestlused.
Mai	Laste koolivalmidus.

IV JUHTIMINE

4.1 Sisehindamine

- kinnitada eneseanalüüsi, rahulolu ja kvaliteediküsitlused
- läbi viia arenguestlused töötajatega

4.2. Töötajate tunnustamine

- õpetajatepäeval ühine väljasõit

4.3. Täiendkoolitus

- osavõtt maakondlikust looduse ainesektsiooni tööst - õp. Kati Part
- osavõtt maakondlikust liikumise ainesektsiooni tööst – õp. Liina Part
- osavõtt maakondlikust tervise ainesektsiooni tööst – õp. Tiina Raam
- osavõtt maakondlikust käelise tegevuse ainesektsiooni tööst – õp. Kristi Eglit
- osavõtt maakondlikust lasteaiajuhatajate ainesektsiooni tööst - dir. Margus Maasik
- osavõtt maakondlikust lasteaia õppealajuhatajate ainesektsiooni tööst – dir. Margus Maasik

V KOOSTÖÖ

5.1. Lastevanematega

- sügisene üldkoosolek
- rühmade koosolekud
- ühised peod ja tegevused lasteaias
- rahuloluküsitlused
- ühine väljasõit

5.2. Kooliga

- külastada koolis toimuvaid teatrietendusi ja kontserte
- tähistada kooli aastapäeva
- tähistada EV aastapäeva
- tervituskaardi saatmine jõuludeks

5.3. Ulvi Rahva Majaga

- külastada Rahva Majas toimuvaid teatrietendusi ja kontserte
- kasutada Rahva Maja saali lasteaijalaste üritustel, liikumis tegevusteks.
- tervituskaardi saatmine jõuludeks

5.4. Omavalitsusega

- vallavanemaga kohtumine ja valla tööga tutvumine
- tervituskaardi saatmine jõuludeks

5.5. Hooldekoduga (kui naabritega)

- erinevatel tähtpäevadel hooldekodu elanikele kontserdiga esinemine
- laste valmistatud jõulukaartide kinkimine
- mardi- või kadripäeval hooldekodu külastamine

5.6. Raamatukoguga

- raamatukogu sünnipäeva tähistamine 1. oktoobril
- õppekäikude korraldamine raamatukogusse
- lugemistundide organiseerimine raamatukogus
- raamatukogu juhataja loeb lasteaias lastele unejuttu
- mardi- või kadripäeval raamatukogu külastamine

5.7. Kohalike ettevõtjatega

- külastada kostümeeritult kohalikke ettevõtteid mardi- või kadripäeval
- korraldada õppekäike kohalikesse ettevõtetesse

VI MAJANDUSTEGEVUS

6.1. Remonditööd

- mänguväljaku atraktsioonide parandamine vastavalt vajadusele
- vajadusel jooksev remont rühmaruumides ja üldkasutatavates ruumides

6.2. Inventar

rühma mööbli uuendamine,

6.3. Õppe- ja mänguvahendite uuendamine

- pidevalt täiendada laste- ja metoodilist kirjandust
- vastavalt vajadusele uuendada mänguasju ja õppevahendeid

Koostajad: õpetajad Tiina Raam, Kristi Eglit, Kati Part, Liina Part,
direktor Margus Maasik

VANEMA LIITRÜHMA TEGEVUSKAVA

September 2019 – August 2020

Õpetaja	Kristi Eglit
Õpetaja	Kati Part
Õpetajaabi	Pille Kriisa

ÕPPEAASTA PÕHITEEMA: “ÕUESÕPE- LOODUS KUI VÕIMALUS KOGEDA LÄBI ERINEVATE MEELTE“

Õppeaasta põhisuunad: õuesõpe, tervisekasvatus, väärtuskasvatus

Eesmärgid:

- Laps tunneb, väärtustab ja huvitub loodusest ning hoolib oma tervisest (looduskeskkond, õppekäigud, tervist edendavate eluviiside õppimine).
- Lasteaia ja pere koostöös on tugevnenud ühtsed väärtused, mille toel on laps hooliv, enda ja kaaslastega toimetulev, õnnelik ja õppimishimuline (õpi- ja sotsiaalsete oskuste õppimine, käitumisoskused, traditsioonide ja kultuuripärandi kaudu väärtushinnangute kujundamine).

Rühma luuletus

Sajajalgne otsis kodu,
lapsi järel terve rodu-
vaatas siia, vaatas sinna,
kuhu elama võiks minna.
Nägi õues õunapuud,
aga koduks liiga suur.
Pööras pead ja leidis pähkli

Kohe elada seal tahtis.

See on meie rühma luuletus. Rühmas on 18 last – 8 tüdrukut ja 10poissi.

Peame oma rühmas väga tähtsaks, et oleksime kõik sõbralikud. Aitame üksteist - hoolime, jagame. Peame kinni rühmareeglitest ja vajadusel lohutame sõpra – märkame ja aitame.

Teadmiste ja oskuste omandamisel oleme kannatlikud. Tahame lasteaiapäevad lapsele meeldejäävaks muuta. Rõõmsameelsete laste nägemine hommikul on parim algus uuele päevale.

Päevakava:

07.15 – 08. 30 laste vastuvõtt, mäng, vaba tegevus

08.30 – 09.00 hommikusöök

09.00 – 12.00 hommikuring, õppe- ja kasvatustegevused toas ja õues, mängud toas ja õues, vabategevus, jalutuskäigud, õppekäigud

12.30 – 13.00 lõunasöök

13.00 – 15.00 puhkeaeg

15.00 – 16.00 individuaalsed tegevused, vabategevus, mäng

16.00 – 16.30 õhtuode

16.30 – 18.30 toa – ja õuemängud, individuaalsed tegevused, vabategevus, kojuminek

Mina ja keskkond

Eesmärk:

- Tutvumine ümbritseva loodusega läbi lapse meelte ehk kuulmise, nägemise, kompamise, haistmise ja maitsmise.

Pidev muutumine looduses (aastaringi rütmilisus – aastaajad, kuud; tööd looduses eri aastaegadel; areng taimeriigis – looduse tärkamine, taimede kasv, viljade valmimine, puhkeperiood; kasv ja areng loomariigis - tegevus kevadel, järglaste kasvatamine, loomade valmistumine talveks, talveuni, elu talvel)

Eluks vajalikud tingimused (valgus, soojus, vesi, õhk)

Inimene ja loodus (looduse rütm ja inimese eluring, esivanemate looduskäsitus ja rahvakalender, maa ajalugu ja ürgloodus, looduskaitse ja ökoloogia)

Taimed lasteaia lähiümbruses (puud ja põõsad, lilled, seened, samblad ja samblikud; taime osad; herbaariumi valmistamine)

Kodu- ja lemmikloomad (liigid õpetaja ja laste valikul; loomade välimus ja eluviis, toitumine ja poegade kasvatamine) ***Metsloomad ja –linnud*** (liigid õpetaja ja laste valikul; loomade välimus ja eluviis, toitumine ja poegade kasvatamine)

Taimed ja loomad erinevates kliimavööndites (liigid õpetaja ja laste valikul)

SEPTEMBER

- Tere lasteaed!
- Sügisesed ilmad - looduse ja ilmastiku muutused
- Mets ja seened - puud, põõsad, seened.
- Aed- ja juurviljad. Sügise sünnipäev.

OKTOOBER

- Kaugel, kaugel lõunamaal- lindude ränne, rändeviisid
- Mereäärne taimestik ja loomastik

- Leivanädal
- Ohutu liiklemine, 112 häirekeskus- ülekäigurada, tee ületamine, helkur

NOVEMBER

- Mardipäev- mardijooksmine, traditsioonid. Isadepäev. Poiste nädal
- Moodne mängumaailm
- Kadripäev- tavad ja kombed
- Loomariigi valmistumine talveks- metsloomade välimus, toidu tagavarad ja kogumine, talveuni

DETSEMBER

- Advendiaeg. Päkapiku toimetused
- Jõuluootus- ettevalmistused jõuludeks kodus ja lasteaias, jõulutoidud, vanad kombed, küünalde põletamine- ohud
- Jõuluvana ootel

JAANUAR

- Loodus talvel, talverõõmud- erinevad riietusesemed talvel
- Linnud talvel
- Prüginädal
- Mina ja tervis! Karastamine. Tervislik toitumine

VEEBRUAR

- Põhjamaa – ja lõunamaa loomad
- Sõbranädal- sõprus, abivalmidus.
- Kodumaa sünnipäev- iseseisvuspäev, sümbolid

MÄRTS

- Vastlapäev- tavad ja kombed. Naistepäev – elukutsed, mis on loomulikud naistele. Tüdrukute ja poiste erinevused. Tüdrukute nädal.
- Raamat. Emakeelepäev; keele tähtsus.
- Teatri nädal.
- Taevakehad

APRILL

- Koduloomad
- Ülestõusmispühad
- Linnurahva kevad
- Veekogude taimed ja loomad

MAI

- Emad ja vanaemad
- Kevadtööd- reha, labidas, külvamine
- Mets ja aas. Putukad looduses
- Huvasti lasteaed!

1.1 Keel ja kõne

Eesmärgid:

1. Kujundada oskust tulla toime igapäevasuhtluses kaasvestlejana, kuulajana, algatajana
2. Äratada huvi lugemise – kirjutamise vastu, kujundada lugemise – kirjutamise alusoskused
3. Rikastada laste tundemaailma ja pakkuda positiivseid elamusi lastekirjanduse ja muude eakohaste tekstide abil
4. Julgustada last ennast väljendama, esinema
5. Toetada ja suunata last kõnes õige häälduse, õigete grammatiliste vormide ja lauseehituse kujunemisel

Lugemise ja kirjutamise eeltöö: (lause eristamine tekstis; lausest sõnade leidmine; hääliku ja tähe mõiste; hääliku eristamine sõnades, nende järjekorra määramine; sõnade võrdlemine häälikkoostise alusel – ülipikk ja lühike häälik; sõnade kokkulugemine; suurtähtede ja sõnade kirjutamine)

Sõnavara ja diktsioon (rikastada sõnavara, selget diktsiooni, õiget hääldust vestlustes, jutustamisel, lavastamisel, tegevustes; keele- ja huultemängud, hääliku ja silbimängud; sõnamängud, sõnade liitmine ja tuletamine, antonüümid, sünonüümid; sõnade tähenduse täpsustamine)

Kuulamine ja kõnelemine (täiskasvanu korralduste, selgituste kuulamine ja mõistmine; oma tegevuse kommenteerimine mitme lausega, dialoogid; kaaslaste jutustuste kuulamine, küsimuste esitamine ja kommenteerimine; jutustamine piltide järgi, sündmustest, tegevustest, esemete, olendite, nähtuste kirjeldamine; lavastusmängud, ümberjutustamine, fantaasiajuttude loomine, jutule puuduva lõpu, alguse, pealkirja mõtlemine)

4-5 aastased

SEPTEMBER

- Laste teadmistega tutvumine
- Kirja eelharjutused, pliatsi hoid
- Kirja eelharjutused- Täht A
- Kirja eelharjutused- Täht B

OKTOOBER

- Kirja eelharjutused- Täht D
- Kirja eelharjutused- Täht E
- Jutustamine- pildi või teksti järgi
- Kirja eelharjutused- Täht G

NOVEMBER

- Kopeerimisharjutused
- Kirja eelharjutused- Täht H
- Kirja eelharjutused- Täht I
- Kirja eelharjutused- Täht J

DETSEMBER

- Jutustamine- pildi ja teksti järgi, õpetaja suunavate küsimuste abil
- Salmikesed ja luuletused
- Kirja eelharjutused- Täht K

JAANUAR

- Kirja eelharjutused- Täht L
- Kirja eelharjutused- Täht M
- Käänevormid- ainsuses ja mitmuses
- Kirja eelharjutused- Täht N

VEEBRUAR

- Kirja eelharjutused- Täht O
- Vastandsõnad
- Kirja eelharjutused- Täht P

MÄRTS

- Kirja eelharjutused- Täht R
- Kirja eelharjutused- Täht S
- Kirja eelharjutused- Täht T
- Kirja eelharjutused- Täht U

APRILL

- Kirja eelharjutused- Täht V
- Kirja eelharjutused- Täht Õ, Ä
- Kirja eelharjutused- Täht Ö, Ü
- Tutvumine võõrtähtedega

MAI

- Õpitud tähtede kordamine
- Salmikesed ja luuletused

5-6 aastased

SEPTEMBER

- Laste teadmistega tutvumine
- Kirja eelharjutused, pliatsi hoid
- A a häälik ja täht- tähe leidmine, häälimine, kirja eelharjutus
- Bb häälik ja täht- tähe leidmine, häälimine, kirja eelharjutus

OKTOOBER

- Dd häälik ja täht- tähe leidmine, häälimine, kirja eelharjutus
- Ee häälik ja täht- tähe leidmine, häälimine, kirja eelharjutus
- Jutustamine- pildi või teksti järgi
- Gg häälik ja täht- tähe leidmine, häälimine, kirja eelharjutus

NOVEMBER

- Hh häälik ja täht- tähe leidmine, häälimine, kirja eelharjutus
- Jutustamine- pildi ja teksti järgi, õpetaja suunavate küsimuste abil
- Ii häälik ja täht- tähe leidmine, häälimine, kirja eelharjutus
- Jj häälik ja täht- tähe leidmine, häälimine, kirja eelharjutus

DETSEMBER

- Salmikesed ja luuletused
- Kk häälik ja täht- tähe leidmine, häälimine, kirja eelharjutus
- Ll häälik ja täht- tähe leidmine, häälimine, kirja eelharjutus

JAANUAR

- Mm häälik ja täht- tähe leidmine, häälimine, kirja eelharjutus
- Sõnade ladumine liikuvaaabitsas

- Käändevormid- ainsuses ja mitmuses. Hääliku ja lugemismängud
- Nn häälik ja täht- tähe leidmine, häälimine, kirja eelharjutus

VEEBRUAR

- Õpitud tähtede kordamine. Sõnade ladumine liikuvaaabitsas
- Oo häälik ja täht- tähe leidmine, häälimine, kirja eelharjutus
- Vastandsõnad
- Pp häälik ja täht- tähe leidmine, häälimine, kirja eelharjutus

MÄRTS

- Rr häälik ja täht- tähe leidmine, häälimine, kirja eelharjutus
- Ss häälik ja täht- tähe leidmine, häälimine, kirja eelharjutus
- Sõnade ladumine
- Tt häälik ja täht- tähe leidmine, häälimine, kirja eelharjutus

APRILL

- Uu häälik ja täht- tähe leidmine, häälimine, kirja eelharjutus
- Vv häälik ja täht- tähe leidmine, häälimine, kirja eelharjutus
- Õõ, Ää häälik ja täht- tähe leidmine, häälimine, kirja eelharjutus
- Öö, Üü häälik ja täht- tähe leidmine, häälimine, kirja eelharjutus
- Lugemisoskuse harjutamine
- Sõnade ladumine

MAI

- Tutvumine võõrtähtedega
- Õpitud tähtede kordamine
- Lugemisoskuse harjutamine
- Sõnade ladumine liikuvaaabitsas
- Salmikesed ja luuletused

6-7 aastased

SEPTEMBER

- Laste teadmistega tutvumine
- Kirja eelharjutused, pliatsi hoid
- Kopeerimisharjutused
- A a häälik ja täht- tähe leidmine, häälimine, kirja eelharjutus
- Bb häälik ja täht- tähe leidmine, häälimine, kirja eelharjutus

OKTOOBER

- Dd häälik ja täht- tähe leidmine, häälimine, kirja eelharjutus
- Ee häälik ja täht- tähe leidmine, häälimine, kirja eelharjutus
- Jutustamine- pildi või teksti järgi

NOVEMBER

- Gg häälik ja täht- tähe leidmine, häälimine, kirja eelharjutus
- Hh häälik ja täht- tähe leidmine, häälimine, kirja eelharjutus
- Jutustamine- pildi ja teksti järgi, õpetaja suunavate küsimuste abil
- Ii häälik ja täht- tähe leidmine, häälimine, kirja eelharjutus
- Jj häälik ja täht- tähe leidmine, häälimine, kirja eelharjutus

DETSEMBER

- Salmikesed ja luuletused
- Kk häälik ja täht- tähe leidmine, häälimine, kirja eelharjutus
- Ll häälik ja täht- tähe leidmine, häälimine, kirja eelharjutus

JAANUAR

- Mm häälik ja täht- tähe leidmine, häälimine, kirja eelharjutus
- Sõnade ladumine liikuvaaabitsas
- Käänevormid- ainsuses ja mitmuses
- Nn häälik ja täht- tähe leidmine, häälimine, kirja eelharjutus

- Hääliku ja lugemismängud

VEEBRUAR

- Õpitud tähtede kordamine
- Oo häälik ja täht- tähe leidmine, häälimine, kirja eelharjutus
- Sõnade ladumine liikuvast aabitsast
- Vastandsõnad
- Pp häälik ja täht- tähe leidmine, häälimine, kirja eelharjutus
- Rr häälik ja täht- tähe leidmine, häälimine, kirja eelharjutus

MÄRTS

- Ss häälik ja täht- tähe leidmine, häälimine, kirja eelharjutus
- Sõnade ladumine
- Tt häälik ja täht- tähe leidmine, häälimine, kirja eelharjutus
- Hääliku ja lugemismängud

APRILL

- Uu häälik ja täht- tähe leidmine, häälimine, kirja eelharjutus
- Vv häälik ja täht- tähe leidmine, häälimine, kirja eelharjutus
- Õõ, Ää häälik ja täht- tähe leidmine, häälimine, kirja eelharjutus
- Öö, Üü häälik ja täht- tähe leidmine, häälimine, kirja eelharjutus
- Lugemisoskuse harjutamine
- Sõnade ladumine

MAI

- Tutvumine võõrtähtedega
- Õpitud tähtede kordamine
- Lugemisoskuse harjutamine
- Sõnade ladumine liikuvast aabitsast
- Salmikesed ja luuletused
- Hääliku ja lugemismängud

Võrdlemine ja arvutamine

Eesmärgid:

1. Kujundada ja korrastada esemete maailm, et laps suudaks selles orienteeruda, mõista ja kasutada olulisemaid ajalis-ruumilisi seoseid ning sooritada igapäevatoiminguid
2. Luua kujutlused arvudest, suurustest, kujunditest

Kujundid ja kehad (geom. kujundite - ring, kolmnurk, ruut, ristkülik, kera, kuup rühmitamine mitme tunnuse järgi; kujundi jaotamine osadeks, osadest kujundi moodustamine)

Rühmitamine ja järjestamine (paaride moodustamine, järgarvu mõiste tutvustamine, esemete asukoha määramine järjestatud reas järgarvude abil, hulkade moodustamine kasvavas ja kahanevas järjekorras; mõistete viimane - eelviimane tundmaõppimine; esemete rühmitamine kuju, suuruse, värvuse, liigi ja otstarbe alusel)

Loendamine, arvutamine, hulgad (sõnade „üks, mõni ja kõik” kasutamine esemete arvu kirjeldades; seosed „ühe, kahe, kolme võrra suurem” ja „ühe, kahe, kolme võrra väiksem”; sõnade „pluss ja miinus” ning tehtemärkide +, -, =, <, > kasutuselevõtt; liitmine ja lahutamine 10 piires)

Suuruste tundmaõppimine, mõõtmine (pikkuse, laiuse, kõrguse mõõtmine, mida väljendatakse arvu abil või kokkulepitud mõõduga - pulk, samm; pikkusmõõtude - sentimeeter, meeter, kilomeeter, massimõõtude - gramm, kilogramm ja mahumõõdu - liiter tutvustamine, nende kasutamine mängudes; rahaühikute - euro, sent ning 1-, 2-, 5- ja 10-euro rahatähtede tutvustamine)

Orienteerumine (ruumis tasapinnal - nupu asukoht, ruudulisel paberil - figuuride kujundite moodustamine; ajas – mõiste „varem – hiljem”, „noorem – vanem” tutvustamine; kalendrikuud ja nädalapäevad; aja mõõtmine täistundides, kella kasutamine päevakava koostamisel ja täitmisel; ajaühikud „sekund, minut, tund, ööpäev, kuu, aasta”; aja määramine täis- ja pooltundides.

4-5 aastased

SEPTEMBER

- värvide kinnistamine – punane, kollane, roheline, must, valge, sinine, lilla, oranž
- tutvumine geomeetriliste kujunditega - ring, ruut, ristkülik, kolmnurk
- hulkade moodustamine
- rühmitamine ja järjestamine

OKTOOBER

- numbrite eelharjutused
- arv ja number „1“
- arv ja number „2“

NOVEMBER

- 1 1 2
- paaride moodustamine
- arv ja number „3“
- arv ja number „4“

DETSEMBER

- arv ja number „5“
- arv ja number „0“
- arvude kinnistamine 1-5-ni

JAANUAR

- arv ja number „6“
- mõisted „vasak ja parem“
- arv ja number „7“

VEEBRUAR

- arv ja number „8“
- mõisted „suurem-väiksem“
- arv ja number „9“
- mõisted „pikem-lühem“,
- mõisted „kõrgem-madalam“

MÄRTS

- arv ja number „10“
- arvude järjestamine
- mõisted „üleval, keskel ja all“

APRILL

- mõisted „hommik, lõuna, õhtu, öö ja päev“
- orienteerumine ajas – nädal, nädalapäevad; kuu – kuude nimetused; aasta – aastaajad
- mõisted „eile, täna, homme“
- järjestamine – paaride moodustamine ühise tunnuse alusel, hulkade
- moodustamine kasvavas ja kahanevas järjekorras (5 piires), paariliste leidmine

MAI

- paaris ja paaritud arvud
- orienteerumine ruumis –ees, taga, kõrval
- loendamine – hulkade loendamine 10 piires edasi ja tagasi

JUUNI, JUULI, AUGUST

- kinnistada aasta jooksul õpitut erinevate mängudega
- õpitu kinnistamine pidevalt loodusliku materjaliga.

5-6 aastased

SEPTEMBER

- värvide kinnistamine – punane, kollane, roheline, must, valge, sinine, lilla, oranž
- geomeetrilised kujundid- ring, ruut, riskülik, kolmnurk
- hulgad nende moodustamine ja võrdlemine
- rühmitamine ja järjestamine

OKTOOBER

- numbrite eelharjutused
- arv ja number „1“
- arv ja number „2“

NOVEMBER

- 1 1 2
- paaride moodustamine
- arv ja number „3“
- arv ja number „4“

DETSEMBER

- arv ja number „5“
- arv ja number „0“
- arvutusülesanded eseme lisamise teel viie piires, mõiste „pluss“

JAANUAR

- arv ja number „6“
- mõisted „vasak ja parem“,
- arv ja number „7“

VEEBRUAR

- arv ja number „8“
- mõisted „suurem-väiksem“
- arv ja number „9“
- mõisted „pikem-lühem“,
- mõisted „kõrgem-madalam“

MÄRTS

- arv ja number „10“
- arvude järjestamine
- mõisted „üleval ja all“

APRILL

- mõisted „hommik, lõuna, õhtu, öö ja päev“
- orienteerumine ajas – nädal, nädalapäevad; kuu – kuude nimetused; aasta – aastaajad
- mõisted „eile, täna, homme“
- järjestamine-paaride moodustamine ühise tunnuse alusel, hulkade moodustamine kasvavas ja kahanevas järjekorras (5 piires)

MAI

- paaris ja paaritud arvud
- orienteerumine ruumis – mõiste parem ja vasak kinnistamine
- loendamine – hulkade loendamine 10 piires edasi ja tagasi

JUUNI, JUULI, AUGUST

- kinnistada aasta jooksul õpitut erinevate mängudega
- õpitu kinnistamine pidevalt loodusliku materjaliga.

6-7 aastased

SEPTEMBER

- värvide kinnistamine – punane, kollane, roheline, must, valge, sinine, lilla, oranž
- geomeetrilised kujundid- ring, ruut, ristkülik, kolmnurk
- hulgad nende moodustamine ja võrdlemine
- rühmitamine ja järjestamine

OKTOOBER

- numbrite eelharjutused
- arv ja number „1“
- arv ja number „2“

NOVEMBER

- 1 1 2
- paaride moodustamine
- arv ja number „3“
- arv ja number „4“

DETSEMBER arv ja number „5“

- arv ja number „0“
- arvutusülesanded eseme lisamise teel viie piires, mõiste „pluss“

JAANUAR

- arv ja number „6“, arvutusülesanded eseme lisamise teel 6 piires, mõiste „pluss“
- mõisted „vasak ja parem“, „üleval ja all“
- arv ja number „7“, arvutusülesanded eseme lisamise teel 7 piires

VEEBRUAR

- arv ja number „8“, arvutusülesanded eseme ära võtmise teel 8 piires, mõiste „miinus“
- mõisted „suurem-väiksem“
- arv ja number „9“
- mõisted ühekõrgused – samakõrgused, ühepikkused – sama pikad, ühelaiused – sama laiad, ühesuurused – sama suured
- mõisted „pikem-lühem“, „kõrgem-madalam“

MÄRTS

- arv ja number „10“, arvutusülesanded eseme lisamise teel 10 piires
- arvude järjestamine
- arv ja number 10, 11, 12 – kahekohaline arv

APRILL

- orienteerumine ajas – ajamõõdud „sekund, minut, tund“ – täis-ja pooltunnid kellal, öö ja päev
- suuruste tundmaõppimine – rahaühikud – laps tutvub rahaühikutega
- orienteerumine ajas – nädal, nädalapäevad; kuu – kuude nimetused; aasta – aastaajad; mõisted – eile, täna, homme

- rühmitamine, järjestamine – paaride moodustamine ühise tunnuse alusel; eseme asukoha määramine reas (mitmes); hulkade moodustamine kasvavas ja kahanevas järjekorras (10 piires); mõiste „eelviimane“ tundmaõppimine

MAI

- paaris ja paaritud arvud
- orienteerumine ruumis – mõiste parem ja vasak kinnistamine, enda ja eseme asukoha määramine ruumis, esemete asukoha määramine tasapinnal
- loendamine – hulkade loendamine 10-12 piires edasi ja tagasi; küsimustele mitu on rohkem, vähem? vastamine; tehemärkide +, -, =“ kinnistamine ja kasutamine

JUUNI, JUULI, AUGUST

- kinnistada aasta jooksul õpitut erinevate mängudega;
- õpitu kinnistamine pidevalt loodusliku materjaliga.

Kunst

Eesmärgid:

1. Kujundada vaatlusoskust
2. Rikastada fantaasiat, kujundada ilumeelt
3. Ergutada loovat mõtlemist ja eneseväljendust, toetada algatusvõimet
4. Arendada silma ja käe koostööd
5. Tutvustada rahvakunsti ja pakkuda kunstielamusi
6. Eri liiki kunstiteoste (maal, joonistus, pisiplastika, lasteraamatute illustratsioonid) sisust arusaamise kujundamine
7. Kunstilistest väljendusvahenditest (tegelaste välimus, riietus, poos, pildipinna otstarbekas kasutamine) arusaamise kujundamine.

Maalimine ja joonistamine (loodusobjektide kujutamine naturist ja kujutluste põhjal, loodusnähtuste kujundamine; erinevate loomade ja lindude kujutamine; kirjanduspalade süžeede loov kujutamine; kujundada oskust edasi anda kujutatavate objektide eripära värvis, vormis ja õigetes proportsioonides; koloriidi ja kompositsiooni kui väljendusvahendite kasutamine pildi sisu edastamisel; värvustoonide tundmine ja kasutamine; fooniga sobivate värvitoonide valimine; mustrite koostamine erinevatest materjalidest, erinevate tehnikatega)

Voolimine (erineva kuju ja suurusega puu- ja juurviljade, seente, õõnesvormide voolimine natuuri ja kujutluse järgi; inim-, linnu- ja looma figuuride voolimine plastilisel meetodil ja erinevas liikumises ning tegevuses; voolingu pinna kujundamine voolimispulga abil - karv ja sulgkate, juuksed, muster riietusel, nõudel; süžeeliste kompositsioonide kujutamine plastilisel meetodil; pisidetailide lisamine; pinna silumine; savi jaotamine voolimispulga abil mitmeks osaks; temaatiliste ekspositsioonide voolimine alusele; ehisplaatide kujundamine)

Kleepimine (kokkuvolditud paberist ovaalse ja ümmarguse vormiga kujundite väljalõikamine nurkade ümardamise teel, sümmeetriliste vormide lõikamine ja kleepimine; mitmeosaliste kompositsioonide koostamine; looduslikust materjalist dekoratiivsete ja figuraalsete kompositsioonide kujundamine, kleepimine; paberist väikeste tükide, ribade ja suuremate ümmarguste vormide rebimine ja kompositsiooni koostamine)

Meisterdamine (loodusliku materjali ühendamine figuurideks plastiliini, tikkude või okste abil; looduslikust materjalist ja majapidamisjääkidest figuuride valmistamine; naaskli käsitsemine, punumine, voltimistehnikas ehitiste või liiklusvahendite valmistamine, lisades põhikujundeile täiendavaid detaile; voltimistehnikas esemete meisterdamine; pabersilindritest ja ribadest figuuride valmistamine)

Voolimine

- voolimismaterjali rullimine peopesa vahel palliks;
- pikliku kujundi keeramine spiraaliks ja palmikuks;
- pikliku kujundi rõngasse keeramine ja otste ühendamine;
- kerakujulise voolimismaterjali vajutamine peopesade vahel kettaks;
- kahest, kolmest ühesuguse kujuga vormist koosnevate esemete voolimine;
- voolimispuulgaga kujunditesse aukude vajutamine:
- kaunistada ketast väikeste ja piklike esemetega;
- voolimismaterjali vajutamine sõrmedega õhemaks;
- õhemaks vajutatud servade üles keeramine;
- õõnesvormide voolimine;
- algeliselt kujundada linde ja loomi üksikute osade liitmise teel;
- põhivormi küljest venitada välja väiksemaid osi ja detaile;
- kujutada inimest, liites pea, käed ja jalad põhiosa külge;

Joonistamine ja maalimine

- pintsli loputamine värvi vahetusel ja veenõusse panek peale töö lõpetamist;
- täiendada õpetaja poolt ette antud joonistusi, täiendada horisontaal-, vertikaaljoontega, ringidega, spiraalidega;
- pintslivajutused pintsli küljega;
- pidevalt kinnistada värvuste nimetusi;
- elementide kindlate värvuste puhul rõhutada nende õige värvuse kasutamist (nt päike kollane);
- värvide valik vastavalt teemale;

- paraja värvihulga võtmine, pintsli puhastamine enne uut värvi;
- pliitsiga värvides värvida edasi - tagasi , värvidega ainult ühte pidi;
- kinnisvormide joonistamine korduvate ringikujuliste liigutustega;
- maalida kandilisi kinnisvorme;
- pintsli otsaga maalida väiksemaid detaile põhivormide täiustamiseks;
- katta kogu paberi pind ühtlaselt kujunditega;
- joonistada suurelt paberilehe keskele;
- paberi jagamine pooleks (nt maa ja taevas), õpetada joonistama vastavaid esemeid ja vorme oma kohtadele;
- pintsliküljega vajutades moodustada korrapäraseid, kindlas suunas moodustavaid esemeid;
- õpetada kasutama töödes kahte erineva suurusega pintsli;
- värvida väiksemaid esemeid ja osi, ületamata piirjooni;
- kujutada 2-3 omavahel seotud eset (nt lilled peenral);

Kleepetöö ja meisterdamine

- liimipulga ja liimilapi õige kasutamine;
- detailide ladumine ja liimi kandmine paberile;
- detailide rütmiline ladumine;
- õpetada rebimise õiget tehnikat;
- loodusliku materjali ühendamine plastiliiniga;
- kujundite erinev paigutus üksteise suhtes;
- 2-3 osalise kujundi paigutamine ja kleepimine;
- kogu aluspinna otstarbekas kasutamine;
- kääridega lõikama õpetamine - ribade lõikamine;
- voltimine paberist;
- nurkade ümardamine kääridega;
  - erinevate materjalide kasutamine ühes töös;
  - rebimine joont mööda;
  - erinevatest geomeetristest kujunditest mustri koostamine;
  - õpetada mööda joont lõikama;

Mäng

- suunata lapsi koos mängima;
- suunata osi jaotama;
- suunata mänguasju võtma ja neid kindla eesmärgiga tegutsema;
- õpetada ehitusmaterjalist ehitama;
- innustada tähele panema mänguvahendite ja loodusliku materjali omadusi, suunata neid võrdlema ja nendega mängima;
- innustada matkima täiskasvanute erinevaid omadusi;
- vastavalt laste teadmistele anda matkimismängudeks vahendeid;
- ehitada lumest erinevaid vahendeid;
- suunata mängima etteloetud jutustuse või lavastuse järgi;
- suunata lapsi hoidvalt suhtuma mänguasjadesse, neid peale mängu oma kohale tagasi panema;
- kõikides mänguliikides suunata lapsi kõnelema, täiendades ning kinnistades pidevalt laste sõnavara;
- pöörata tähelepanu heade käitumis- ja hügieeniharjumuste süvendamisele mängu ajal;
- suunata mängukäigus mittevajalike esemeid riiulile tagasi asetama;
- õpetada ehitusi peale mängu mitte lammutama, vaid ükshaaval klotse tõstma; soodustada ronimist, jooksmist, hüplemist, eriti õuemängudes.

Liikluskasvatus

- 7) ohutu liiklemise õpetamine rühmaruumis, koridoris, lasteaia territooriumil;
- 8) rühmade liiklemise õpetus, liikumine rivis lasteaia välisterritooriumil;
- 9) ohutu liiklemise õpetamine lasteaia välisterritooriumil jalakäijana ja jalgrattaga;
- 10) õpetada märkama ohtusid liikluses;
- 11) liiklemine hämaras, helkuri kasutamine;
- 12) sõidutee ületamine;
- 13) liiklemine vastavalt aastaegadest lasteaia välisterritooriumil;
- 14) liiklejate ja liiklusvahendite tutvustamine;
- 15) erinevate helide kuulamise õpetamine;
- 16) heli suuna määramine;
- 17) helkurit tutvustava katse läbiviimine;
- 18) liiklusvahendite vaatlus raamatutest, piltidelt, liikudes lasteaia territooriumil;
- 19) kõnnitee, sõidutee vaatlus väljaspool lasteaia territooriumi;
- 20) sõiduteel lapsed ei mängi ega kõnni;
- 21) liiklusteemaliste lastelaulude kuulamine;
- 22) ettelugemine “Jete ja Jasperi” käigud;
- 23) liiklusteemaliste luuletuste lugemine;
- 24) valgusfooride kinnistamine käelistes tegevustes;
- 25) turvalisus autos, turvavöö kasutamine.

Liikumine

Õppe-ja kasvatustöö korraldamine

1. Arvestada ,et põhiliikumised eeldavad igapäevast suunamist: liigutusoskused, liikumisosavus ja teised liikumisvõimed (vastupidavus, jõud, kiirus, painduvus) kujunevad ja arenevad tegevuse regulaarsel kordamisel.
2. Rikastada lapse liikumis-ja tegevusvõimalusi sportlik-arenduslike liikumisviisidega.
3. Pidada oluliseks kõlbeliste põhimõtete ja enesekindluse kujundamist, positiivsete iseloomuomaduste kujundamist, suunata lapse sotsiaalset ja emotsionaalset arengut.
4. Tugevdada lapse füüsilist ja vaimset tervist.
5. Äratada huvi aktiivse liikumise sportimise vastu, spordi kui kultuurinähtuse vastu.
6. Suunata last oma oskusi, võimeid ja koostööd hindama, kaaslastega arvestama, oma emotsioone kontrollima ja valitsema; mõistma ühe või teise kehalise harjutuse vajalikust.

4-7a. lapsed

Kõnd: pöörata tähelepanu õigele keha- ja peahoiule, käte õlgadest vabalt liikumisele; aeglane ja kiire kõnd; kõnd piiratud pinnal, üle takistuste, rütmi plaksutades ka ilma muusikata, liivakott pea peal, päkkadel, juurdevõtusammuga paremale ja vasakule, lühikese ja pika sammuga, jalatõstega ette, väljaastega, põiasirutusega, ristsammuga, sirgete käte ja jalgadega „puunukk”, kõrge põlvetõstega „kurekõnd”, selg ees, kinnisilmi edasi-tagasi; kõnnil täita õpetaja korraldusi; paariskõnd kätest lahti; läbisegi kõnnilt kõnd ringjoonele, ka pikkuse järjekorras; läbisegi kõnnilt kolonni moodustamine; kõnd erinevate käteliigutustega; pöörded paremale, vasakule.

Jooks: jooks seisakute, suunamuutmise, üle takistuste, hüppenööri alt läbi; põlvetõste-, sääretõstejooks vaheldumisi; jooks selg ees, eri lähteasenditest, erinevate käte liigutustega; sikk-sakk jooks, üle topispallide, rõngast rõngasse; teatejooksud vahenditega, pendelteatejooks vahenditeta.

Hüpped ja hüplemine: sulghüplemine edasi-tagasi, pööretega, märgilt märgile, rõngast rõngasse, üle esemete; harkhüplemine, galopphüplemine, sulghüplemine, esemed põlvede vahel; harkihüplemine edasi liikudes, harki-risti hüplemine; käarihüplemine; hüplemine ühel jalal, jalalt jalale; sügavushüpe, allahüpped, täpsushüpe; kaugushüpe paigalt ja hoojooksult; kõrgushüpe hoojooksult.

Visked ja püüdmine: palli veeretamine esemete vahel, esemete pihta, võimlemispingil - paarilised teine teisel pool pingiotsal; rõnga veeretamine kaaslasele, otsesuunas; pallikool; pallivisked ja püüdmine paarides lisäülesannetega - plaksud, kükid; kaugvisked parema ja vasaku käega paigalt; täpsusvisked, ka erinevatest lähteasenditest; palli põrgatamine parema käega.

Roomamine ja ronimine: roomamine kõhuli, toengpõlvituses, kápuli, ümber esemete; toengpõlvituses roomamine üle tasakaalupingi; kõhuli käte abil edasi tõmmates; roomamine vaheldumisi teiste liikumisviisidega; toengpõlvituses, lükates peaga palli; esemete alt läbipugemine; kápuli ronimine kaldredelil; varbseinal vahelduva sammuga, lisäülesannetega -laskumine rippesse.

Tasakaaluharjutused: kõnd piiratud pinnal; tasakaalupingil; käed kõrval, kuklal; kummuli keeratud tasakaalupingil; takistustest üleastumisega, palli veeretades; seisud tasakaalupingil päkkadel, ühel jalal, teine jalg taga; kükkimine, põlvetõsted erinevate käteasendiga; kõnd tasakaalupingil juurdevõtusammuga.

Võimlemine: arendada oskust sooritada liigutused ilmekalt, ühises rütmis; suunata lapsi aktiivselt ja loovalt tegelema kehaliste harjutustega; arendada osavust, kiirust, leidlikkust ja vastupidavust; ergutada lapsi huvi tundma oma sportlike tulemuste ja edusammude vastu.

Käte ja õlaliigete harjutused: käte viimine üles, tõus päkkadele, vaade üles; käed ette, kõrvale, üles, taha, rinnale, puusale, seljale kuklale, õlgadele; käed kõrvalt üles, vaade kätele; käed eest alla, pea rinnale; käed kuklale, küünarnukid suruda taha, vaade üles; käed kuklale, küünarnukid suruda ette, pea rinnale, küünarnukid taha vaade üles; õlgade vahelduv tõstmine ja langetamine; käteplaksud ees, ülal; sõrmede surumine rusikasse,

harali; käed ees või kõrval, pihkude pööramine üles, alla; sirgete käte ristamine; vasaku käe viimine ette parema kõrvale; rusikas käte vahelduv sirutamine ette; käte hood alt kaarega ette ja taha, paremalt vasakule ja tagasi; käte pendeldus ette ja taha, käed all või ülal; käteviibutused ülalt taha, alt taha, kõrvalt taha; vasak käsi ette, parem taha alt kaarega, hoogne kätevahetus; käteviibutused käte vahetusega (parem all, vasak ülal); käed on rinnal; käteviibutused kõverdatud ja sirgete kätega; käteringid eest üles ja tagant üles, vasakult alt ja paremalt alt; vahelduvad käteringid parema ja vasaku käega; õlaringid ees üles, tagant üles; vahelduvad õlaringid, randmerringid.

Kereharjutused: painutused paremale, vasakule; painutamine paremale, vasakule libistades kätt mööda jalga, kerepöörded paremale ja vasakule, käed puusal, ees, sõrmseongus ees ülal; pöördpainutused paremale, vasakule; kerepöörded paremale ja vasakule koos parema ja vasaku käe sirutamise ja kõrvale, vaade käele; painutused ette, käed risti rinnale, sirutus; painutus ette, plaksud põlvedele, sirutus; painutused paremale ja vasakule, käed ülal.

Harkseis: kallutus ette; vahelduvalt kallutus ja painutus ette; jalavibutused ette ja taha, kõrvale; põlvetõsted parema ja vasaku jalaga ette, käteplaks põlve all.

Iste: painutus ette, puudutada varbaid, sirutus; jalgade tõstmine üle kepi või hüpitse; painutused paremale ja vasakule.

Harkiste: kerepööre vasakule, käte toetamine vasakule maha; kerepööre vasakule, käte sirutamine kõrvale; painutus ette, puudutades varbaid.

Rististe: painutus ette, sirutus; pöördpainutus ette kord vasakule, kord paremale põlvele; laskumine selili, sirutada jalad.

Kägariste: veere selili ja tagasi istesse; harkistesse, käed kõrvale; sirutada jalad, käed kõrvale; haare ümber põlvede, toengistesse õlad surutud taha, pea kuklasse; kätega hoida põlvedest, jalgade sirutusega painutada ette.

Toengiste: parema ja vasaku jala vahelduv tõstmine; koos jalgade tõstmine üle eseme; jalgade kõverdamine, sirutamine, tõstmine nurkistesse, hargitamine; jalgade tõstmine rististesse, kägaristesse, harkistesse; jalgade tõste, kääritamine, hargitamine, ristitamine.

Põlvitus: painutus paremale, puudutada parema käega põrandat; põlvitusiste, tõus, kerepöörded; käed ette, kallutus taha, käed kõrvale.

Kõhuli: käte sirutamine ja kõrvale viimine ;jalgade vahelduv tõstmine taha; rindkere tõstmine, käed kuklal; "kiikumine"; käed lõua all, rindkere tõstega sirutada käed kõrvale.

Selili: jalgade kõverdamine ja sirutamine; jalgade kääritamine, ristitamine; "jalgrattasõit".

Muusikaline tegevus

Eesmärgid:

1. Kujundada positiivne suhtumine muusikalisse tegevusse
2. Rikastada laste tundeelu muusikaelamuste kaudu ning arendada muusikalist maitset
3. Õpetada kuulama muusikat, laulma, mängima lastepillidel, liikuma ja tantsima muusika või laulu saatel
4. Julgustada lapsi end muusika toel ja musitseerides vabalt ja loovalt väljendama
5. Arendada kollektiivse ja individuaalse musitseerimise ning esinemise oskust

Muusika kuulamine (õpetada kuulama erinevaid helisid, sisendada lastele teadmist, et muusikat kuulatakse vaikselt ja tähelepanelikult)

Laulmine (õpetada laulma voolavalt, kergelt, vaikselt, mõõdukalt, valjult, valjemini vaiksemalt, kiirendades-aeglustades; õpetada välja pidama pause ja formaati; jätkata emotsionaalse väljendusrikkuse arendamist eriilmeliste laulude abil; laulda lihtsaid lastelaule üheskoos võimalikult intervallipuhtalt, ilmekalt ning kindla rütmiga; õpetada lapsi teadlikult oma häält kuulama ja juhtima)

Rütmiline liikumine (taodelda liigutuste viimistlemist, täpsust, rütmikust, kujundlikkust ning ilu; arendada orienteerumist ruumis, harjutada sujuvat ja hoogsat kõndi ringis või siira-viira)

- arendada kuulamistaju;
- arendada võimet reageerida erineva iseloomuga muusikale;
- õpetada laule ära tundma;
- matkida täiskasvanu intonatsiooni,
- häält ja kuulamist arendavad õppemängud;
- õpetada lapsi muusika või laulu saatel kõndima ja jooksmas;
- õpetada tegema vastavalt muusikale tantsuliigutusi;
- õpetada üle minema uuele liikumisele vastavalt osade vahetusele kaheosalises muusikapalas;
- õpetada kõndi ja jooksu läbisegi, rõhksammu koos plaksutamise, poolkükki, keerutusi, kiikumist, matkivaid liigutusi;

- kujundada oskust kuulata laulu või muusikapala lõpuni;
- kutsuda esile reageeringuid vastavalt muusikale;
- arendada muusikalist mälu;
- õpetada eristama ja nimetama kontrastse iseloomuga muusikat: kiire- aeglane, kõrge- madal, vaikne – vali;
- õpetada ära tundma laule ilma sõnadeta;
- arendada rütmikust, diktsiooni ja ansamblitunnetust;
- õpetada lapsi laulma loomuliku häälega;
- õpetada õigesti edasi andma meloodiat ja rütmi;
- õpetada ära kuulama eelmängu ja õigeaegselt laulu alustama ning korraga lõpetama;
- õpetada hingama muusikaliste lausete vahel;
- õpetada liikuma konkreetse iseloomuga muusikale;
- reageerida õigesti muusika algusele ja lõpule;
- arendada liikumisloomingu algeid;
- õpetada liigutusi muusikaga täpsemalt kooskõlastama ja iseseisvalt liikumist muutma, lähtudes helitugevusest, registrist, tempost;
- õpetada eesgaloppi, kand-varvas-sammu, käte püstplaksu, põlveplaksu;
- õpetada edasi ilmekalt andma muusika iseloomu liigutustes;
- õpetada käsitlema löökpille marsside ja tantsude saateks, taotlede rütmikust;

LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED

Lapse arengu eeldatavad tulemused viie- kuni seitsmeaastaselt

Kehaline areng

- on kehaliselt aktiivne;
- valitseb oma liikumist ja liigutusi erinevates mängudes ja tegevustes nii ruumis, maastikul kui tänaval;
- säilitab tasakaalu staatilistes asendites ja liikumisel;
- kontrollib oma rühti kõndimisel, istumisel ja seismisel;
- hoiab rütmi laulmisel ja liikumisel, kooskõlastab oma liikumisi-liigutusi kaaslaste omaga, kohandab oma liikumiste-liigutuste rütmi etteantud rütmiga;
- oskab käsitseda mängu- ja spordivahendeid: visata-püüda-lüüa palli, veeretada rõngast, tiirutada hüpitsat ja hoonööri, hüpitsaga hüpata;
- kiigub iseseisvalt;
- sõidab jalgrattaga, suusatab, lükkab tõukeratast jms;
- liigub ja liikleb ohutusnõudeid arvestades;
- kasutab lihtsaid tantsusamme, tantsides üksi, kaaslasega, rühmas;
- käsitseb õigesti kirjutus- ja töövahendeid: pliiatsit, pintslit, kääre, söögiriistu jne;
- lõikab välja keerulisemaid kujundeid;
- käeliskus on välja kujunenud (st. kas parema- või vasakukäeline laps);

Vaimne areng

- kuulab ja paneb tähele, suudab jälgida ja meeles pidada täiskasvanu seletust/demonstratsiooni;
- vaatleb ja võrdleb sihipäraselt, suudab eristada olulist ebaolulisest;
- hääldab kõiki häälikuid õigesti, kõne on selge ja arusaadav;
- eristab sõnas häälikuid, määrab nende asukoha sõnas;
- tunneb enamikku tähestiku tähti;
- loeb mõned sõnad kokku;
- tunneb tähti ja kasutab oma tegevuses joonistähti mõnede lihtsamate sõnade ülesmärkimiseks;

- valdab aktiivselt mitmekesisist sõnavara, küsib tundmatu sõna tähendust;
- jutustab eri olukordadest või pildi järgi piisavalt täpselt;
- oskab kirjeldada tuttavate esemete ja nähtuste omadusi;
- oskab sobivate sõnadega ja selgelt edasi anda oma mõtteid, selgitada olukordi;
- arutleb, näeb põhjus-tagajärg seoseid;
- loeb peast luuletusi ja laulab;
- oskab kuulata vanemate, õpetaja, teise lapse jt kõnet, seda katkestamata;
- tunneb ja nimetab lihtsamaid geomeetrilisi kujundeid (ring, ruut, kolmnurk, ristkülik)
- teab arvude 1-10 järjestust;
- teeb pilguga haaramise või loendamise teel kindlaks esemete arvu, vastab küsimusele *Mitu on?*
- loendab hulki 12 - ni;
- oskab pulga või nõõri abil mõõta esemete pikkust;
- liidab ja lahutab viie piires;
- teab enamkasutatavate mõõtühikute nimetusi: meeter, liiter, kilogramm, kroon, sent. Teab, kus neid igapäevaselt kasutatakse;
- järjestab ja rühmitab esemeid ja nähtusi suurus-, asendi- ja ajatunnuse järgi;
- oskab määrata oma asukohta ümbritsevate esemete suhtes;
- oskab kella järgi määrata aega täistundides, hakkab seostama kellaegu päevakavaga;
- ajataju laieneb mineviku ja tuleviku mõistmise võrra põhisündmuste kaudu;
- oskab üks-ühese vastavuse seose abil moodustada antud hulgaga samaväärset hulka;
- oskab võrrelda kaht esemete hulka esemetest paaride moodustamisega;
- oskab hulka säilitada pärast esemete ümberpaigutamist;
- oskab määrata esemete hulga tunnust ja jaotada esemeid kahe erineva tunnuse alusel;
- paneb kokku 30-40 tükist koosnevaid puzzlesid.

Sotsiaalne areng

- käitub üldtunnustatud käitumisnormide alusel, on võimeline oma käitumist analüüsima;
- on suuteline suhteliselt kestvaks tahtepingutuseks
- kontrollib oma emotsioone;
- tajub, mõistab ja arvestab teiste arvamusi;
- saab ise teiste lastega sõbraks, säilitab nendega positiivsed suhted;
- mängib koos teiste lastega ühismänge, mis nõuavad rühmas otsustamist, endale rollide võtmist, ausat mängu. Oskab kaotada;
- soovib ja julgeb suhelda täiskasvanutega, sh võõrastega;
- võrdleb end eakaaslastega, oma toiminguid ja nende tulemusi eakaaslaste omadega;
- seab endale eesmärged, tegutseb sihipäraselt, püüab viia oma tegevused lõpule;
- suudab lühiajaliselt keskenduda erinevatele tegevustele;
- täidab suhteliselt keerukaid täiskasvanu sõnalisi juhiseid ning korrigeerib vajadusel oma käitumist;
- oskab kasutada telefoni: kõnele vastata, vajadusel kuulnud teavet edastada, mõnel numbril ise helistada;
- kasutab ostmisel ja ostu eest tasumisel (nii mängus kui poes) enamkasutatavaid kaalu- ja rahaühikuid;
- küsib vajadusel abi täiskasvanult või teiselt lapselt;
- on eakohastes tegevustes algatusvõimeline ja iseseisev;
- arvestab eakaaslaste ja täiskasvanute tunnetega.

NOOREMA LIITRÜHMA TEGEVUSKAVA

September 2019 – August 2020

Õpetaja Tiina Raam
Õpetaja Liina Part
Õpetaja abi Anneli Lukk

1. RÜHMA ISELOOMUSTUS:

Tere, tere!

Küll on tore!

Kokku saab me lastepere!

Meie seltsi tule sa, täna rõõmsalt mängima!

Nende sõnadega algab „Lepatriinude“ rühma hommikuring, kuhu koguneb **12 särasilmset** tüdrukut ja poissi. Meie rühma laste vanus jääb **kahe kuni nelja eluaasta** vahele. Lasteperes on **7 tüdrukut ja 5 poissi**. Iga laps on omanäoline ja oma lemmiktegevustega. Kõik kokku moodustavad aga **sõbraliku ja mängulusti täis** lastepere, kes suureks saades tahavad saada osavateks, tugevateks ja kõiketeadjateks.

Meie rühma head kombed, mida täidame järjepidevalt:

- Ma olen viisakas, kasutan viisakussõnu.
- Ma ei tee teistele seda, mida ei taha, et mulle tehakse.
- Olen sõbraks oma mängukaaslasele.
- Püüan hoida oma riidekapi korras.
- Räägin rühmas vaikse häälega.
- Toas ma kõnnin, õues jooksen.
- **Reedeti** võin kaasa võtta korraga ühe mänguasja oma kodust.
- Ma hoian enda ja teiste mänguasju ning koristan enda järelt.
- Kui mul on nohu ja köha, siis olen oma emme ja issiga kodus.

Rühma tegevuskava ja nädala tegevuskava planeerimisel arvestatakse rühma eripäraga.

2. ÕPPE- JA KASVATUSTÖÖ EESMÄRGID JA PÕHIMÕTTED

EESMÄRGID

1. Lapsel kujunevad esmased eneseteenindamise, mängu ja sotsiaalsed oskused.
2. Koostöös lastevanematega toetada lapse kohanemist lasteaias.
3. Laps väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab käituda tervislikult ning ohutult.

PÕHIMÕTTED

1. Väärtustame iga last sellisena, nagu ta on ning toetame ja innustame teda.
2. Üheskoos tegutsemine ning sotsiaalsed oskused on õppimise alus.
3. Laps õpib läbi mängu, saab kogemusi, elamusi ja uusi teadmisi.

PÄEVAKAVA:

- 07:15 – 08:30 laste vastuvõtt, vaba mäng
- 08:30 – 09:00 hommikusöök
- 09:00 – 09:30 tegevused, mäng, individuaalne töö
- 09:30 – 10:30 õppe- ja kasvatustöö
- 10:30 – 11:30 õues viibimine
- 11:30 – 12:00 ettevalmistus lõunasöögiks
- 12:00 – 12:30 lõunasöök
- 12:30 – 15:00 lõunane uni
- 15:00 – 16:00 individuaalsed tegevused, mäng
- 16:00 – 16:30 õhtuode
- 16:30 – 18:30 mängud, tegevused, kojuminek

Teemade jaotus kuude lõikes.

September:

- Tere lasteaed. Minu pere.
- Sügis metsas – puud, põõsad, metsaannid
- Sügise sünnipäev. Sügis aias.

Oktoober:

- Sügisilm (ilmastikunähtused, õueriietus)
- Linnud sügisel
- Kakuke! (leivanädal)
- Ohutu liiklemine

November:

- Mardipäev. Isadepäev. (Poiste nädal).
- Tööd ja toimetused
- Kadripäev.
- Metsloomad valmistuvad talveks.

Detsember:

- Advendiaeg.
- Jõuluootus.
- Jõuluvana ootel.

Jaauar:

- Uus aasta.
- Talvine ilm ja riietus.
- Talvelõbud.
- Linnud ja loomad talvel.

Veebruar:

- Öö ja päev.
- Sõbranädal.
- Kodumaa sünnipäev.

Märts:

- Tüdrukute nädal. Vastlapäev. Naistepäev.
- Emakeel – raamat meie sõber.
- Teater. Muinasjutt.
- Koduloomad

Aprill:

- Mina ja tervis.
- Lihavõttepühad.
- Loomad ja linnud kevadel.
- Põhja- ja lõunamaa loomad

Mai:

- Emad ja emadepäev.
- Mets ja aas. Kevadlilled.
- Kevadtööd.
- Suvele sajaga vastu!

Mina ja keskkond

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult;
- 2) omab ettekujutust oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas;
- 3) väärtustab nii eesti kultuuritraditsioone kui ka oma rahvuse kultuuritraditsioone;
- 4) väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab käituda tervislikult ning ohutult;
- 5) väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnahoidlikku mõtteviisi;
- 6) märkab nähtusi ja muutusi looduses.

Valdkonna *Mina ja keskkond* sisu:

- 1) sotsiaalne keskkond: mina, perekond ja sugulased, kodu, lasteaed, kool, ametid, kodumaa, eesti rahva tähtpäevad, kombed, teised rahvused Eestis, lapsed mujal maailmas, üldnimelikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid; tervise väärtustamine, tervislik toitumine, inimkeha; ohuallikad ning ohutu käitumine;
- 2) looduskeskkond: kodukoha loodus, muutused looduses, elukeskkond, inimese mõju loodusele;
- 3) tehiskeskkond: ehitised, kodutehnika, jäätmed, transpordivahendid, jalakäija ohutu liikumine, turvavarustus, virtuaalkeskkond.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamise ja korraldamise põhimõtted:

- 1) valitakse valdkonna temaatika lapse igapäevaelust ja teda ümbritsevast keskkonnast, mis hõlmab sotsiaalset keskkonda, loodus- ja tehiskeskkonda, sealhulgas tervise- ja liikluskasvatust;
- 2) suunatakse last ümbritsevat maailma märkama, uurima ning kogema mängu ja igapäevatoimingute kaudu, võimaldades lapsel ümbritsevat tajuda erinevate meelte ning aistingute abil: vaadeldes, nuusutades ja maitstes, kompides, kuulates helisid;
- 3) lõimitakse erinevaid tegevusi: võrdlemist, modelleerimist, mõõtmist, arvutamist, vestlemist, ettelugemist, kehalist liikumist, kunstilist ja muusikalist tegevust;
- 4) suunatakse last mängudes, ümbritsevas looduses, liikluses, oma tervises seisundis jm märgatu kohta küsimusi esitama (probleemi püstitama), küsimustele vastuseid leidma (oletama ja oletusi kontrollima) ja märgatust ning kogetust järeltõlge tegema;
- 5) suunatakse last materjale ja vahendeid säästlikult kasutama, hoolivalt ja heaperemehelikult käituma.

18k-2a lapsed

SEPTEMBER, OKTOOBER, NOVEMBER

- mina, minu nimi, tutvustada laste nimesid ja rühma õpetajate ja õpetaja abi nime; korrata nimesid pidevalt, kuni kõigil jäävad meelde;
- minu kodu, seal elavad ka kõik lähedased - ema, isa, õed, vennad, vanavanemad;
- arendada oskust aru saada sõnade tohib ja ei tohi tähendusest ja reageerida neile;
- lasteaia lähim ümbrus - vaadelda erinevatel õppekäikudel, millega on ümbritsetud lasteaia lähim ümbrus;
- tutvustada tarbeesemete ja mööbli nimetusi, omadusi ja otstarvet: tool, laud, voodi, kapp, pliiats ja paber, toidunõud jt;
- tunda ja nimetada punast, sinist, kollast;
- tunda ja nimetada õuna, porgandit, kurki, kapsast ja kartulit;
- anda esmaseid teadmisi loomadest ja lindudest;
- õpetada eristama sarnaseid esemeid ja loomi;
- ilmastiku nähtused - vihm, tuul;

DETSEMBER, JAANUAR, VEEBRUAR

- erinevad ametid/tööd - koka töö ja riietus; majahoidja töö talvel - mänguväljaku ja teede puhastamine lumest, teede liivatamine, et inimesed ei kukuks;
- jõuludeks valmistumine - toa kaunistamine, kuuse tupp toomine, salvide pähe õppimine;
- talverõõmud - kelgutamine, suusatamine, lumememmede tegemine, lumepallide veeretamine;
- riietumisel, söömisel ja pesemisel kasutatavad esemed ja nende iseloomulikud omadused;
  - lumi, selle omadused;
  - ilmad muutuvad külmemaks, tuul;
  - tunda ja nimetada loomi (kutsu - koer, tibu - kana, kiisu - kass) jne.;
  - tunda ja nimetada taimi - puu, lill;
  - nimetada inimese kehaosi;
  - riietumine vastavalt ilmale, riietusesemete nimetused;

MÄRTS, APRILL, MAI

- tutvuda täiskasvanute kevadiste töödega lasteaia territooriumil;
- emadepäev - emade ja vanaemade tööd ja tegemised kodus ja lasteaias;
- märts - teatrikuu, teatri tegemine;
- enda soovide sõnaline väljendamine;
- kasutama sõnu “tere”, “head aega”, peale sööki tänama;
- õige järjekord riietumisel ja lahtiriietumisel;
- õpetada isiklikke tarbeesemeid kasutama - taskurätt, kamm;
- kevade esimesed tunnused, päike paistab, lumi sulab;

- lume sulamise tagajärjel tekivad voolavad veed teedel;
- tunda ja nimetada oravat, lammast, parti;
- tunda ja nimetada puuoksa, lehte, rohtu, võilille;
- õpetada nähtuste lihtsaimate seoste mõistmist: vihma sajab ja väljas on loigud;

JUUNI, JUULI, AUGUST

- vaadelda lasteaia territooriumil ja lähimas ümbruses toimunud muudatusi;
- päike paistab, ilmad on soojad;
- erinevad õitsvad lilled;
- erinevad putukad: mesilased, liblikad;
- kinnistada aktiivset sõnavara;
- korrata aasta jooksul õpitut.

3a-4a lapsed

SEPTEMBER, OKTOOBER, NOVEMBER

- mina, minu nimi, tutvustada laste nimesid ja rühma õpetajate ja õpetaja abi nime;
- hellitus- ja hüüdnimed on ainult oma pere ringis, lasteaias kasutame iga lapse õiget nime. Korrata nimesid pidevalt, kuni kõigil jäävad meelde;
- minu kodu, koht kus ma elan, seal elavad ka kõik lähedased - ema, isa, õed, vennad, vanavanemad - ka koduloomad kuuluvad kodu juurde. Mis on oma maja, mis on ühismaja, suhted perekonnas - õed-vennad, ema-isa, vanaemad-vanaisad;
- maja üksikud osad, treppidel liikumine;
- mänguasjade nimetused ja omadused;
- lasteaed - erinevad ruumid - köök, saal, juhataja kabinet, metoodika ruum;
- mardipäev - mardijooksmine, traditsioonid;
- kadripäev - kadrijooksmine.
- isadepäev - isade ja vanaisade tegemised kodus ja väljaspool kodu;
- maailmaruum - kuu, tähed, päike, seosed kuu ja öö, ning päike ja päev;
- autobuss - otstarve, ehitus;
- sõiduauto - tema otstarve, erinevad osad (rool, rattad, kere, mootor), vaadelda päris autot ja kinnistada erinevate piltidega;
- majahoidja töö sügisel - mänguväljaku koristamine, lillepeenarde korrastamine.
- ilmastiku muutus võrreldes suvega, ilmad muutuvad külmemaks, tuul tugevneb, sajab rohkem vihma;
- loodusnähtuste mõju inimestele;
- kask, pihlakas, vaher - puude välimus, eri tunnused; lehtede värvused sügisel, erinev lehe kuju;
- sügislilled - aster, saialill, lilled on ilu pärast, neid ei nopita niisama peenralt;
- lillede maapealsed osad: vars, leht, õis;
- mustikas, pohl - nende erinevus, marjadest saadav mahl;

- sügisesed põllutööd: kartuli võtmine, aedviljade koristamine;
- linnud sügisel: koguvad parvedesse, et ära lennata;
- tunda nägemise, maitsmise, kompimise järgi erinevaid puu- ja aedvilju - porgand, kartul, kapsas, kaalikas, peet, sibul, õun, ploom;
- seemned: kasvavad metsas, nende korjamine.
- jännes, orav, karu, rebane, hunt - metsloomad, nende välimus ja toitumine;

DETSEMBER, JAANUAR, VEEBRUAR

- riietusesemed - erinevad riietusesemed talvel, suvel, kevadel, sügisel, üksteise abistamine riietumisel;
- pesemisega seotud mõisted - puhas, määrdunud, märjad käed, märg;
- veoauto - selle erinevad osad: mootor, rool, rattad, kast, kabiin, veoauto vajalikkus, erinevad veoauto mudelid - lahtised kastid, palgiveomasinad, kaubaautod, autojuhi töö;
- kodumaa sünnipäev- Eesti Vabariik, pealinn Tallinn, Eesti lipp;
- vastlapäev - selle kumbed eesti rahva traditsioonis;
- jõuludeks ettevalmistamine - kuuse toomine tuppa, salmide õppimine, toa kaunistamine;
- majahoidja töö talvel - teede puhastamine lumest, liivatamine;
- 112 - hädaabi number - kuidas seda kasutada ja milleks seda vaja on;
- muutused looduses - lehtpuud on raagus, ilm on külm, sajab lund, veekogudele tekib jääkate, mis on õhuke;
- osa linde rändab külmade tulekuga lõunamaale, osa jäävad paikseks, lindudele tuleb toidumajja süüa panna;
- välimuse järgi ära tunda ja nimetada tihast, leevikest; lindude käitumine, toiduotsingud;
- kuusk - roheline, tüvi pruun, kuusel on okkad, kuusekäbid;
- mänd - aasta läbi roheline, männi okaste võrdlus kuuseokastega;
- leht- ja okaspuud talvel;
- koer - erinevate kehaosade nimetused, koera tegevused (jooksmine, haukumine, saba liputamine) - koer on valvur, sõber; koera toit, koera eest hoolitsemine;
- lumesadu – lumehelbed hõljuvad, keerlevad, soojuse mõju lumehelvestele, lume ja jää omadused: lumi on pehme, valge, jää - kõva, libe, läbipaistev;
- piltidelt tunda lõunamaa- (tiiger, lõvi, elevant, kaelkirjak) ja põhjamaa- (jääkaru, põhjapõder, pingviin) loomi;

MÄRTS, APRILL, MAI

- tutvuda täiskasvanute kevadiste töödega lasteaias territooriumil, mänguväljaku korrastamine - mänguvahendite parandamine, lillepeenarde tegemine;
- naistepäev ja emadepäev - emade ja vanaemade tööd ja tegemised kodus ja väljaspool kodu;
- märts - teatrikuu, erinevad teatrid, tegelased, teatri tegemine;
- munadepühad - erinevad rahvapärased nimetused, kumbed;

- kauplus - sisustus, müüjate töö, ostjate tegevus kaupluses, viisakas käitumine;
- lennuk - iseloomulikud tunnused: tiivad, propeller, lennukit juhib lendur;
- arsti ja meditsiiniõe töö, erinevad vahendid nende töös;
- kevadel ilm läheb soojemaks, lumi ja jää sulavad, maa muutub märjaks, päeval päike sulatab lund, öösel aga külmetab, katuse räästasse tekivad jääpurikad, rohi ja esimesed kevadlilled tärkavad, päike hakkab soojemalt paistma;
- tunda ja nimetada võilille, sinilille, ülast, tulpi, korrata lille maapealsete osade nimetust, lillede eest hoolitsemine peale korjamist;
- rändlindude tagasitulek, lindude kasulikkus inimestele - toituvad putukatest, linnupesid tuleb hoida, neid ei tohi lõhkuda;
- kuldnokk - välimus, kuldnokkadele valmistavad inimesed pesakaste;
- küülik - välimus, värvused, iseloom, liikumine, toit, elukoht - puuris;
- kana ja kukk, erinevus välimuses, erinev hääl, hoolitsemine nende eest, söök;
- võrrelda suuruselt ja kujult oa, herne, redise seemneid, jälgida noorte taimede arenemist ja muutumist kasvuperioodil;
- puu ja põõsa vaatlus ja võrdlus, vaadelda pungade tekkimist, pajudel pajukiisud;

JUUNI, JUULI, AUGUST

- vaadelda majahoidja tööd suvel;
- erinevad liiklusvahendid;
- lasteaia lähiümbruses toimunud muutused;
- ilmad muutuvad soojemaks, rohi on pikem;
- sirel - ilupõõsas, lõhnavad õied;
- ilupõõsad ja lilled on vaatamiseks, neid ei murta;
- lillepeenarde eest hoolitsemine;

Kunst

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest;
- 2) kujutab isikupäraselt ümbritsevaid esemeid, sündmusi ja oma kujutlusmaailma;
- 3) vaatleb, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ja tarbeesemeid;
- 4) kasutab õpitud voolimis-, kleepimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja –võtteid;
- 5) kasutab materjale ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt;
- 6) vaatleb kunstiteoseid ja kirjeldab nähtut.

Valdkonna Kunst sisu:

- 1) kujutamine ja väljendamine: mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul;
- 2) kujundamine: objektile esteetilise lisaväärtuse andmine;
- 3) tehnilised oskused: voolimine, kleepimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine;
- 4) kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest, kunstist.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamise ja korraldamise põhimõtted:

- 1) antakse lapsele võimalus saada elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning tal on võimalus väljendada oma maailmanägemist;
- 2) suunatakse last vaatlema ning voolides, kleepides, joonistades, maalides ja meisterdades kasutab laps vaatlustel tehtud tähelepanekuid;
- 3) kasutatakse teemasse sisseelamiseks mängu, muusikat, lihtsat lavastust, jutu lugemist jne;
- 4) arvestatakse, et lapse jaoks on oluline loomiseks ja lahenduste leidmiseks teha katsetusi ning avastusi, otsida ja saada vastuseid tekkinud küsimustele, omandatud oskusi rakendada ja loovalt kombineerida;
- 5) julgustatakse last kasutama ja katsetama tema enda pakutud lahendusi töö mitmekesistamiseks ning ergutatakse lapse kujutlus- ja algatusvõimet, jälgides, et säiliks lapse isikupärane eneseväljendus;
- 6) viiakse kunstitegevusi läbi ka õues, samuti kasutatakse kunstitegevust teiste valdkondade õppe- ja kasvatustegevuste osana, joonistatakse nii paberile, kivile, puidule, liivale või kombineeritakse erinevaid materjale;
- 7) suunatakse last tehtut analüüsima, selgitama, miks ta kujutas esemeid, nähtusi just sellisel viisil, milliseid materjale ja tehnikaid kasutas ning kuidas tööga rahule jäi. Kaaslaste töödesse tolerantse suhtumise kujundamisele aitab kaasa, kui analüüsitakse nii laste töid kui ka kunstiteoseid ning põhjendatakse oma hinnangut.

18k-2a lapsed

Voolimine

- voolimisvahendite tutvustamine (voolimisalus, savi, plastiliin);
- õpetada muutma voolimismaterjali kuju;
- voolimismaterjali tükeldamine;
- voolimismaterjali rullimine peopesade vahel piklikuks kujundiks;
- voolimismaterjali veeretamine peopesade vahel ümarvormiks;
- pikliku kujundi keeramine rõngaks ja otste ühendamine;
- õpetada kujutama lihtsaid esemeid, andes edasi sarnasust;

Joonistamine ja maalimine

- tutvustada joonistustarbeid (paber, pliiats) ja nende kasutamist;
- õpetada pliiatsit õigesti käes hoidma;
- õpetada kinni pidama korra nõuetest (joonistada ainult paberile, joonistustööd ei tohi kortsutada);
- täiendada õpetaja poolt joonistatud esemeid horisontaal- ja vertikaaljoontega, ringidega ja spiraalidega;
- õpetada käes hoidma pintslit, võtma värvi ja teha pintslivajutusi;
- joonistada paberilehe piires;
- tutvustada ja kasutada punast, sinist, rohelist, kollast ja valget värvi;

3a-4a lapsed

Voolimine

- voolimismaterjali rullimine peopesade vahel palliks;
- pikliku kujundi keeramine spiraaliks ja palmikuks;
- pikliku kujundi rõngasse keeramine ja otste ühendamine;
- kerakujulise voolimismaterjali vajutamine peopesade vahel kettaks;
- kahest, kolmest ühesuguse kujuga vormist koosnevate esemete voolimine;
- voolimisvulgaga kujunditesse aukude vajutamine;
- kaunistada ketast väikeste ja piklike esemetega;
- voolimismaterjali vajutamine sõrmedega õhemaks;
- õhemaks vajutatud servade üles keeramine;
- õõnesvormide voolimine;
- algeliselt kujundada linde ja loomi üksikute osade liitmise teel;
- põhivormi küljest venitada välja väiksemaid osi ja detaile;
- kujutada inimest, liites pea, käed ja jalad põhiosa külge;

Joonistamine ja maalimine

- pintsli loputamine värvi vahetusel ja veenõusse panek peale töö lõpetamist;
- täiendada õpetaja poolt ette antud joonistusi, täiendada horisontaal-, vertikaaljoontega, ringidega, spiraalidega;
- pintslivajutused pintsli küljega;

- pidevalt kinnistada värvuste nimetusi;
- elementide kindlate värvuste puhul rõhutada nende õige värvuse kasutamist (nt päike kollane);
- värvide valik vastavalt teemale;
- paraja värvihulga võtmine, pintsli puhastamine enne uut värvi;
- pliiatsiga värvides värvida edasi - tagasi , värvida ainult ühte pidi;
- kinnisvormide joonistamine korduvate ringikujuliste liigutustega;
- maalida kandilisi kinnisvorme;
- pintsli otsaga maalida väiksemaid detaile põhivormide täiustamiseks;
- katta kogu paberi pind ühtlaselt kujunditega;
- joonistada suurelt paberilehe keskele;
- paberi jagamine pooleks (nt maa ja taevas), õpetada joonistama vastavaid esemeid ja vorme oma kohtadele;
- pintsliküljega vajutades moodustada korrapäraseid, kindlas suunas moodustavaid esemeid;
- õpetada kasutama töodes kahte erineva suurusega pintsli;
- värvida väiksemaid esemeid ja osi, ületamata piirjooni;
- kujutada 2-3 omavahel seotud eset (nt lilled peenral);

Kleepetöö ja meisterdamine

- liimipulga ja liimilapi õige kasutamine;
- detailide ladumine ja liimi kandmine paberile;
- detailide rütmiline ladumine;
- õpetada rebimise õiget tehnikat;
- loodusliku materjali ühendamine plastiliiniga;
- kujundite erinev paigutus üksteise suhtes;
- 2-3 osalise kujundi paigutamine ja kleepimine;
- kogu aluspinna otstarbekas kasutamine;
- kääridega lõikamine (õpetamine) - ribade lõikamine, lõikamine mööda joont;
- voltimine paberist;
- nurkade ümardamine kääridega;
- erinevate materjalide kasutamine ühes töös;
- rebimine joont mööda;
- erinevatest geomeetrisestest kujunditest mustri koostamine;

Keel ja kõne

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tuleb toime igapäevases suhtlemises;
- 2) kasutab kõnes õiget hääldust, sobivaid grammatilisi vorme ja mitmekesist lauseehitust;
- 3) tunneb huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu, on omandanud lugemise ja kirjutamise esmased oskused.

Valdkonna Keel ja kõne sisu:

- 1) keelekasutus: hääldamine, sõnavara, grammatika;
- 2) suhtlemine, jutustamine ja kuulamine;
- 3) lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamise ja korraldamise põhimõtted:

- 1) lähtutakse põhimõttest, et kõnearendus on lapse kõne ja suhtlemise sihipärane arendamine, kus last õpetatakse eelkõige keelevahendeid (uusi sõnu, sõnavorme ja lausemalle) kasutama suhtlemisel, teadmiste omandamisel, oma tegevuse kavandamisel;
- 2) peetakse oluliseks, et lapse kõne arengut toetatakse kõikides tegevustes (mängimine, käelised tegevused, liikumis- ja muusikategevused ning igapäevatoimingud); lapsele luuakse kõnekeskkond, kus ta kuuleb teiste kõnet ning tal on vaja ja ta saab ise kõnelda; laps õpib rääkima reaalses suhtlussituatsioonides, tegutsedes koos täiskasvanuga;
- 3) suunatakse lapsi ettelugemise, dramatiseerimise, ümberjutustamise, joonistamise, oma raamatute koostamise jm tegevuste kaudu kirjandust mõistma ja hindama; ettelugemiseks valitakse žanriliselt mitmekesiseid raamatuid, et toetada lugemishuvi, lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujunemist;
- 4) õpetatakse lugemise ja kirjutamise esmaseid oskusi (häälikupikkuse eristamine, sõnade häälimine jmt) mänguliselt ja igapäevategevustega seostatult;
- 5) mitmekesistatakse kirjutamise harjutusi, kasutades erinevaid vahendeid, värvusi jmt.

18k- 4a lapsed

- arendada kuulmist, tähelepanu;
- s ja k hääldamist õpetada vajaduse korral individuaalselt;
- õpetada pikemast vestlusest osa võtmist;
- õpetada küsimustele vastamise oskust;
- jutustada lihtsat uut juttu õpetaja küsimuste abil;
- õpetada reguleerima hääle tugevust - valjusti ja vaikselt, kiiresti ja aeglaselt, kõrgelt ja madalalt;
- hääliku kuulamine sõnas;
- erineva pikkusega häälikud;

- õpetada õiget pliiatsi hoidu ja keha hoiakut kirjutamisel;
- kirjatehnika õpetamise eeltöö;
- kirjutamise algvõtete harjutamine ning ruudu ja distantsi mõiste selgitamine ruudulisel paberil;

Matemaatika

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) rühmitab esemeid ühe-kahe tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki;
- 2) järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuste põhjal;
- 3) tunneb lihtsamaid aja mõisteid ja kirjeldab ning järjestab oma igapäevategevusi;
- 4) mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude reas;
- 5) mõistab mõõtmistegevust ja olulisemaid mõõtühikuid;
- 6) tunneb ja kirjeldab geomeetrilisi kujundeid;
- 7) näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes.

Valdkonna *Matemaatika* sisu:

- 1) hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine;
- 2) suurused ja mõõtmine;
- 3) geomeetrilised kujundid.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamise ja korraldamise põhimõtted:

- 1) suunatakse last nähtuste ja esemete maailma korrastama, kujundama, selles orienteeruma, mille tulemusel laps avastab esemetevahelisi seoseid, leiab esemete erinevusi ja sarnasusi, oskab esemeid järjestada, rühmitada ja loendada;
- 2) harjutatakse last määrama enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteeruma ajas ja kasutama vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks;
- 3) seostatakse mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, suunates sealjuures last kasutama erinevaid aistinguid: kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaistingut;
- 4) suunatakse last ümbritsevat keskkonda matemaatiliselt kirjeldama (arvud, mõõtühikud, kujundite nimetused jm);
- 5) toetatakse üldistuseni jõudmist ja mõistete kujundamist – erinevates objektides sarnaste ning erinevate tunnuste ja omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise kaudu.

18k-4a lapsed

SEPTEMBER, OKTOOBER, NOVEMBER

- värvuste tutvustamine - punane, kollane, roheline, must, valge, sinine, lilla, oranž;
- mõisted üks ja kaks;
- erinevate hulkade moodustamine kindla tunnuse järgi;
- hulkade jaotamine osahulkadeks;
- suurem - väiksem;
- rühmitamine kindlate tunnuste järgi;
- kõrgem – madalam;
- hommik - õhtu, päev - öö;

- ring, ruut, kolmnurk;
- arvud - üks, kaks, kolm;

DETSEMBER, JAANUAR, VEEBRUAR

- suurem - väiksem, pikem - lühem;
- kuju ja värvuse järgi rühmitamine;
- üleval, keskel, all;
- üks ja palju;
- soe, kuum, jahe, külm, pakane;
- õhem - paksem;
- numbrid 1 ja 2 tutvustamine, seos 112 tutvustamisega;
- ees, taga, kõrval
- arvud neli, viis;
- orienteerumine ruumis;

MÄRTS, APRILL, MAI

- pikk - lühike;
- suur, väike, keskmine;
- mõisted peal ja all;
- paariliste leidmine;
- kiire - aeglane;
- esemete järjestamine kindlate tunnuste järgi;
- hulkade võrdlemine;
- sarnaste piltide võrdlus;
- kujundite moodustamine;
- orienteerumine ruumis;

JUUNI, JUULI, AUGUST

- kinnistada aasta jooksul õpitut erinevate mängudega;
- õpitu kinnistamine pidevalt loodusliku materjaliga.

Liikumine

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu;
- 2) suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
- 3) tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas;
- 4) mõistab kehalise aktiivsuse olulisust inimese tervisele;
- 5) järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid.

Valdkonna *Liikumine* sisu:

- 1) kehalise kasvatuse alased teadmised: ohutus, enesekontroll ja hügieen;
- 2) põhiliikumised;
- 3) liikumismängud;
- 4) erinevad spordialad;
- 5) tants ja rütmika.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamise ja korraldamise põhimõtted:

- 1) arvestatakse, et põhiliikumised eeldavad igapäevast suunamist: liigutusoskused, liikumisosavus ja teised liikumisvõimed (vastupidavus, jõud, kiirus, painduvus) kujunevad ja arenevad tegevuste regulaarsel kordamisel;
- 2) rikastatakse lapse liikumis- ja tegevusvõimalusi sportlik-arenduslike liikumisviisidega – jalgrattasõit, suusatamine;
- 3) peetakse oluliseks kõlbeliste põhimõtete ja enesekindluse kujundamist: regulaarsel tegelemisel kehaliste harjutustega kujunevad positiivsed iseloomuomadused;
- 4) suunatakse last oma oskusi, võimeid ja koostööd hindama, kaaslastega arvestama, oma emotsioone kontrollima ja valitsema; mõistma ühe või teise kehalise harjutuse vajalikkust;
- 5) mitmekesistatakse põhiliikumiste, koordineerimise, rühi, tasakaalu, liikumisvõime ja peenmotoorika (täpsus, näo- ja sõrmelihaste kontrollioskus) arendamist ja tagasiside andmist.

18k-2a lapsed

SEPTEMBER, OKTOOBER, NOVEMBER

Põhiliikumine

- kõnd otsesuunas ruumi ühest äärest teise;
- kõnd vabalt õpetaja järgi;
- kõnd kindlas suunas;
- kõnd tasakaalupingil;
- jookse otse;
- jookse ringjoonel tempo muutmisega;
- astumine rõngast rõngasse;

- sulghüplemised paigal;
- hüpe üle köie;
- liivakottide viskamine;
- palli veeretamine;
- palli veeretamine õpetajale;
- palli veeretamine looga alt;
- roomamine toengpõlvituses ja kõhuli;
- roomamine nõõri alt;
- mäng õhupallidega;

Harjutused

- harkseis, käte viimine ette ja selja taha;
- harkseis - käte hood ette ja taha;
- harkseis - “puude saagimine”
- peopesade pööramine;
- painutused küljele (tik-tak);
- painutused ette;
- iste - käte ettetõstmine;
- iste - jalgade tõstmine;
- algseis - käteplaksud ees, ülal, all;
- algseis - “puulõhkumine”;
- selili - jalgade tõstmine, langetamine;
- selili - jalgade ja käte tõstmine;
- kükki toe abil;
- “põrnikas”

Liikumismängud

- “Korjake palle”;
- “Rooma pallini”
- “Üle oja”;
- “Vallatu koerake”;
- “Lõbus pallike”;
- ”Rooma jänkuni”;
- ”Rong”;
- “Karusell”;
- “Korjake liivakotte”;
- “Üle oja”;
- “Veereta mulle”

DETSEMBER, JAANUAR, VEEBRUAR

Põhiliikumine

- signaali järgi liikuma hakkamise ja peatumise oskust;
- leida endale õpetaja abiga paariline;
- astuda üle 8-10cm laiuse piiratud pinna;
- kõndida kaldpinnal, mille üks ots on põrandast 15-20cm kõrgusel
- kõnd nõõril juurdevõtusammuga;
- kõnd üleminekuga jooksuks;

- sulghüplemine edasiliikumisega;
- roomamine paralleelsete nööride vahel;
- tõus päkkadele ja laskumine taldadele;
- rivistumine ringi;
- pallivisked kahe käega;
- pallivisked põrandale, püüdmine;

Harjutused

- iste - käte tõstmine ette, kõrvale, üles
- jalgade tõstmine ja kõverdamine;
- painutused külgedele;
- varvastega esemete tõstmine;
- selili, istesse tõus;
- harkiste - peopesade pööramine,
- harkiste - käte peitmine selja taha;
- selili - pööramine kõhuli ja tagasi;
- seis - "puusaagimine"
- seis - kerepainutused ette

Liikumismängud

- "Lennukid";
- "Üle oja";
- "Korjake palle";
- "Rooma väravast läbi";
- "Linnupesad";
- "Varblased";
- "Lõbus pallike";
- "Püüa palli!"

MÄRTS, APRILL, MAI

Põhiliikumine

- rivistumine paaridesse;
- kõnd paarides;
- kõndida kahe põrandale tõmmatud joone vahel;
- astuda 10-15cm kõrgusele kastile ja sealt alla
- astuda üle 10-15cm kõrguse takistuse;
- astuda rõngast rõngasse;
- pugeda läbi tunneli;
- visata palli alt kahe käega kasti;
- kõnd trepist üles–alla vahelduva sammuga
- roomamine kõhuli, käte ja jalgade koordineeritud liikumine.

Harjutused

- seis - käed ette, üles käteplaksuga;
- kükk toe abil;
- seis - painutused ette;
- selili - jalgade tõstmine, hargitamine;

- “põrnikas”
- selili - kõhuli veeremine, tagasi;
- iste - jalgade tõstmine;
- kerepainutused ette, kõrvale;

Liikumismängud

- “Lõbus pallike”;
- “Jänkuke”;
- “Viska täpselt”;
- “Jookse minu juurde”;
- “Vihm ja päike”;

JUUNI, JUULI, AUGUST

- korrata õues erinevaid jooksu- ja kõnniharjutusi
- tasakaalu harjutused ões
- 15-20 min matkad
- 50m kestvusjooks;
- ronimine redelil;
- palli visked;
- aasta jooksul õpitud liikumismängude mängimine;

3a-4a lapsed

SEPTEMBER, OKTOOBER, NOVEMBER

Põhiliikumine

- kõnd-jooks sik-sakina,
- kõnd ja jooks üle takistuse;
- harkishüplemine paigal;
- kõnd tasakaalupingil;
- kõnd mahaasetatud redeli pulkadel;
- aeglane ja kiire kõnd rütmilaksudega;
- visked õpetajale, kasti;
- paigalt kaugushüpe;
- pugemine läbi tunneli;
- palli veeretamine üksteisele;
- palli püüdmine;
- palli visked kahe käega kaugusesse;
- hüpped paigal ja edasiliikumisega;
- ronimine varbseinal juurdevõtusammuga;
- ronimine võimlemispingi;

Harjutused

- algseis, käed üles, tõus päkkadele;
- painutused paremale ja vasakule, käed puusal;
- toengkükist üleshüpped;

- sulghüplemine paigal;
- iste - käed üles-alla;
- painutused ette;
- kükid;
- harkseis - kätevibutused ette;
- harkseis - kerepöörded;
- harkseis - õlgade tõstmine ja langetamine;
- algseis - põlvetõsted;
- harkis hüplemine;
- rististe - kallutus ette;
- rististe - käed rinnale, käed põrandale;
- “jalgrattasõit”

Liikumismängud

- “Veereta palli”;
- “Kes viskab kaugemale”;
- “Too mänguasi”;
- “Taba ringi”;
- “Linnupesad”;
- “Kass ja hiired”;
- “Pall üle võrgu”;
- “Ämblik ja kärbsed”;

DETSEMBER, JAANUAR, VEEBRUAR

Põhiliikumine

- kõnd/jooks õpetaja järel sik-sakina
- erinevas tempos kõnd/jooks
- kõnd/jooks esemete vahel, peatumistega, erinevas tempos
- hüpped üle kahe joone;
- pugemine vahendite alt
- kõnd tasakaalupingil;
- kõnd liivakott pea peal;
- palli visked kahe käega kasti;
- palli visked maha ja püüdmine;
- roomamine kõhuli;
- ronimine kaldredelil vahelduva sammuga;

Harjutused

- harkiste käed kuklale, üles;
- harkiste, kerepöörded vasakule ja paremale;
- harkiste, painutused ette;
- selili, jalgade kõverdamine ja sirutamine;
- sõrmede rusikasse surumine;
- “jalgrattasõit”

Kelgutamine

- kaaslaste vedamine kelgul üksi ja kahekesi;

- mänguasja vedamine;
- kelgu vedamine takistuste vahel;
- laskumine mäest otse alla;

Liikumismängud

- “Kass ja hiired”;
- “Hüppa üle kraavi”;
- “Suur ja väike pall”;
- “Kalad”;
- “Linnupesad”;
- “Tee kujud”;
- “Astu jälge”
- “Leidke peidetud kuubik”;
- “Mööda jälgi”;
- “Leia oma kelk”;
- “Otsi käbisid”;

MÄRTS, APRILL, MAI

Põhiliikumine

- vabalt koha leidmine ruumis;
- kõnd üle takistuse;
- jooks üle takistuse;
- tasakaaluharjutused päkkadel;
- mõõtesammul kõnd köiel;
- läbisegi kõnnilt/jooksult üleminek ringi
- 10m jooks
- sulghüplemine paigal ja edasi liikumisega;
- hüpped üles, maandumisega kükki;
- paigalt üleshüpped;
- paigalt kaugushüpped;
- palli viskamine üles ja püüdmine paaris,
- kaugusvise liivakottidega;
- roomamine esemete alt;
- “hülgeroomamine”
- ronimine varbseinal vahelduva sammuga;
- harjutused matil - veeremine, käte ja jalgade tõstmine

Harjutused

- harkseis - painutused, pöörded käte asendiga puusal, õlgadel;
- rististe, painutused ette;
- toengiste - jalgade kõverdamine, sirutamine, hargitamine;
- käte liikumine erinevates kehaasendites;
- kerepainutused, pöörded;
- kükki ilma toeta;

Liikumismängud

- “Kass ja hiired”;
- “Vallatu koerake”;
- “Kes viskab kaugemale”;
- “Küülikud”;
- “Leia oma kodu”;
- “Auto ja varblased”;

JUUNI, JUULI, AUGUST

- matkad 20-30 min;
- jooks üle takistuse;
- 10m kiirjooks;
- paigalt kaugushüpe;
- kaaslasele palli viskamine ja püüdmine;
- palli veeretamine takistuse vahel;
- vahenditest üle ja alt ronimine;
- eakohased liikumismängud;
- tuttavate liikumismängude mängimine;

Muusika

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest;
- 2) suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale;
- 3) suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu;
- 4) suudab musitseerida nii rühmas kui ka üksi.

Valdkonna *Muusika* sisu:

- 1) laulmine;
- 2) muusika kuulamine;
- 3) muusikalis-rütmiline liikumine; pillimäng.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamise ja korraldamise põhimõtted:

- 1) on esikohal emotsionaalne ja aktiivne muusikaalne tegevus;
- 2) kujundatakse ja arendatakse lapse muusikalis-loomingulisi võimeid, samuti kultuurilis-sotsiaalset aktiivsust ning väärtushinnanguid;
- 3) arvestatakse lapse individuaalseid eeldusi ning toetatakse eduelamusele ja tunnustusele;
- 4) kasutatakse muusikat lõimiva tegevusena ka teistes õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades; muusika on igapäevaelu osa, nii argi- kui ka pidulike sündmuste puhul;
- 5) seostatakse üksteisega muusika kuulamine, laulmine, pillimäng, muusikalis-rütmiline liikumine, mängud ja tantsud;
- 6) muusikapalade (laulud, palad muusika kuulamiseks, tantsud ja mängud, pillilood) valikul arvestatakse laste huvidega ning ea- ja jõukohasusega.

18k-2a lapsed

- arendada kuulamistaju;
- arendada võimet reageerida erineva iseloomuga muusikale;
- õpetada laule ära tundma;
- matkida täiskasvanu intonatsiooni,
- häält ja kuulamist arendavad õppemängud;
- õpetada lapsi muusika või laulu saatel kõndima ja jooksmas;
- õpetada tegema vastavalt muusikale tantsuliigutusi;
- õpetada üle minema uuele liikumisele vastavalt osade vahetusele kaheosalises muusikapalal;
- õpetada kõndi ja jooksu läbisegi, rõhksammu koos plaksutamise, poolkükki, keerutusi, kiikumist, matkivaid liigutusi;

3-4a lapsed

- kujundada oskust kuulata laulu või muusikapala lõpuni;
- kutsuda esile reageeringuid vastavalt muusikale;
- arendada muusikalist mälu;
- õpetada eristama ja nimetama kontrastse iseloomuga muusikat: kiire - aeglane, kõrge - madal, vaikne – vali;
- õpetada ära tundma laule ilma sõnadeta;
- arendada rütmikust, diktsiooni ja ansambelitunnetust;
- õpetada lapsi laulma loomuliku häälega;
- õpetada õigesti edasi andma meloodiat ja rütmi;
- õpetada ära kuulama eelmängu ja õigeaegselt laulu alustama ning korruga lõpetama;
- õpetada hingama muusikaliste lausete vahel;
- õpetada liikuma konkreetse iseloomuga muusikale;
- reageerida õigesti muusika algusele ja lõpule;
- arendada liikumisloomingu algeid;
- õpetada liigutusi muusikaga täpsemalt kooskõlastama ja iseseisvalt liikumist muutma, lähtudes helitugevusest, registrist, tempost;
- õpetada eesgaloppi, kand-varvas-sammu, käte püstplaksu, põlveplaksu;
- õpetada edasi ilmekalt andma muusika iseloomu liigutustes;
- õpetada käsitlema löökpille marsside ja tantsude saateks, taotledes rütmikust;

Mäng

18k-2a lapsed

- õpetada last sihipäraselt süžeealise mänguasjaga tegelema;
- õpetada tooma mänguasja nimetuse järgi;
- õpetada leidma mängu jätkamiseks vajalikku mänguasja;
- õpetada mängima üksteist segamata;
- arendada oskust matkida täiskasvanu lihtsaid ja hiljuti nähtud tegevusi;
- saavutada mängu püsivamaks muutumist;
- arendada tuttavate loomade häälsuste ja nende iseloomulikke harjumuste jäljendamise oskust;
- suunata lapsi üksteisega mänguasju jagama;
- õpetada last mänguasja eesmärgiga kasutama;
- ergutada lapsi üksteisega rääkima;
- soodustada ja suunata mängus liikumist;
- tutvustada erinevate mänguvahendite omadustega;
- suunata lapsi mängus osi jagama.

3-4a lapsed

- suunata lapsi koos mängima;
- suunata osi jaotama;
- suunata mänguasju võtma ja neid kindla eesmärgiga tegutsema;
- õpetada ehitusmaterjalist ehitama;
- innustada tähele panema mänguvahendite ja loodusliku materjali omadusi, suunata neid võrdlema ja nendega mängima;
- innustada matkima täiskasvanute erinevaid omadusi;
- vastavalt laste teadmistele anda matkimismängudeks vahendeid;
- ehitada lumest erinevaid vahendeid;
- suunata mängima etteloetud jutustuse või lavastuse järgi;
- suunata lapsi hoidvalt suhtuma mänguasjadesse, neid peale mängu oma kohale tagasi panema;
- kõikides mänguliikides suunata lapsi kõnelema, täiendades ning kinnistades pidevalt laste sõnavara;
- pöörata tähelepanu heade käitumis- ja hügieeniharjumuste süvendamisele mängu ajal;
- suunata mängukäigus mittevajalike esemeid riiulile tagasi asetama;
- õpetada ehitusi peale mängu mitte lammutama, vaid ükshaaval klotse tõstma; soodustada ronimist, jooksmist, hüplemist, eriti õuemängudes.

Liikluskasvatus

18k-4a lapsed

- ohutu liiklemise õpetamine rühmaruumis, koridoris, lasteaia territooriumil;
- rühmade liiklemise õpetus, liikumine rivis lasteaia välisterritooriumil;
- ohutu liiklemise õpetamine lasteaia välisterritooriumil jalkäijana ja jalgrattaga;
- õpetada märkama ohtusid liikluses;
- liiklemine hämaras, helkuri kasutamine;
- sõidutee ületamine;
- liiklemine vastavalt aastaegadest lasteaia välisterritooriumil;
- liiklejate ja liiklusvahendite tutvustamine;
- erinevate helide kuulamise õpetamine;
- heli suuna määramine;
- helkurit tutvustava katse läbiviimine;
- liiklusvahendite vaatlus raamatutest, piltidelt, liikudes lasteaia territooriumil;
- kõnnitee, sõidutee vaatlus väljaspool lasteaia territooriumi;
- sõiduteel lapsed ei mängi ega kõnni;
- liiklusteemaliste lastelaulude kuulamine;
- ettelugemine “Jete ja Jasperi” käigud;
- liiklusteemaliste luuletuste lugemine;
- valgusfooride kinnistamine käelistes tegevustes;
- turvalisus autos, turvavöö kasutamine.